DOREL DORIAN

„DE N-AR FI IUBIRILE...

PIESĂ ÎN TREI PĂRȚI

INCHINARE

Nenumăraţilor Petre Teiu, Ene Cristea, Pandele Manu, eroi şi, în egală măsură, coautori ai acestei piese privind dobîndirea unei noi calităţi etice şi devenirea noastră comunistă, ca oameni ai acestor ani.

Pentru tot ajutorul, înţelegerea şi, mai ales, încrederea, în afara cărora aceste pagini n-ar fi existat niciodată.

Dorel Dorian

PERSONAJELE:

Petre Teiu	45—48 de ani (cu gamă de interpretare, 30—60)
Radu Andone	32—35 de ani
Maria Andone	55—58 de ani
Jana Mincu	22—23 de ani
Natalia Goran	27—30 de ani
Ene Cristea	55—60 de ani
Pandele Manu	20—25 de ani
Valentin Horia	50—52 de ani
Floricel	18—20 de ani.

Numărul personajelor episodice, în funcţie de posibilităţile teatrului.

Ilustraţie de VAL MUNTEANU

P A R T E A I

Obișnuita ridicare a cortinei, un motiv melodic discret ca începutul unei destăinuiri și, în sfîrșit, cîteva raze de lumină descoperind, în întunericul scenei, un pian. Aplecată deasupra claviaturii — cu concentrarea profesionistei — Maria Andone : nu mai e tînără, degetele lungi, subțiri, și-au mai pierdut din agilitate.... și reflectorul o cercetează îndelung, surprins parcă de căldura interpretării.

În colțul opus al scenei, ca atrasă de muzică, o fată îmbrăcată în alb : o privire deschisă, un zîmbet trist și, mai presus de orice, o simplitate cuceritoare. Cu liniștea gravă a marilor emoții s-a apropiat de rampă. Comentator lucid, muzica va adăuga confidenței... numai ceea ce nu stă în puterea cuvîntului.

INTERPRETA JANEI : Numele meu este M. N. *(de fiecare dată numele adevărat al actriței).* Fac teatru de aproape șase ani, am jucat în tot felul de piese, iar rolurile — unii dintre dumneavoastră ar putea confirma — n-au fost din cele mai ușoare. De ce însă — și pe bună dreptate — toată această confidență ? Am să vă spun : eroina al cărei rol îl voi interpreta astă-seară — Jana Mincu — a murit în urmă cu numai cîteva luni. Și mi se întîmplă pentru prima oară — încerc un sentiment îndeajuns de ciudat — să interpretez rolul unui om care în urmă cu numai cîteva luni s-ar fi putut afla aici, în fața mea, la numai cîțiva pași... Cum se explică totuși că am acceptat rolul ? Pornind pe urmele Janei, pe la Aluniș, Frumoasa, Tăureni, prin Oltenia, și întîlnind mulți dintre prietenii și tovarășii ei de muncă, oamenii printre care a crescut și a devenit de fapt ea, „Jana Mincu", am înțeles un lucru emoționant și care, totodată — cum să vă spun ? — a schimbat și rolul și semnificația piesei... poate chiar și ceva din felul meu de a înțelege viața. Jana Mincu, într-adevăr, a murit. Dar pentru maistrul Ene Cristea... *(S-a întors spre scenă).* Tovarășe Cristea !

CRISTEA *(descoperit de reflector în întunericul scenei)* : Pentru mine, Jana trăiește și azi. Și-i aceeași fată plină de viață, săritoare, puțin bățoasă. *(Reflectorul se stinge.)*

INTERPRETA : Iar pentru Pandele Manu, care a iubit-o... *(șoptit, spre scenă)* —nu te superi că le-am spus, nu-i așa ? — *(Pandele, cu nelipsita-i muzicuță — același joc al reflectorului —, pare c-ar voi să-i răspundă, dar renunță în favoarea unui acord de vis)*... și o va iubi totdeauna, v-ați convins și dumneavoastră, Jana va rămîne aceeași fată visătoare, romantică. *(Nu fără un anumit umor.)* El o vedea mai altfel ! Mai subiectiv ! Iar Floricel, care n-a împlinit nici 18 ani... Unde ești Floricel ? *(Reflectorul o descoperă și pe ea în întunericul scenei.)*

FLORICEL : Eu n-aș vrea, firește, să vă influențez, dar albul părea anume făcut pentru ea ! Și chiar atunci, în ultima zi, dar noi, desigur, nu știam că-i ultima, Jana era îmbrăcată într-o rochie albă, pe talie, cu cîteva pliuri. *(Descrierea, în funcție de costumul interpretei.)*

INTERPRETA *(din nou singură în fața spectatorilor)* : Ca vîrstă, era de vîrsta mea ; ca fizic — tot așa... apropiată... Iar Petre Teiu — care a fost pentru Jana mai mult decît un părinte — mi-a mărturisit că atunci cînd rîd și sînt foarte veselă, și mă port ca și cum n-aș fi pe scenă, semănăm ca două picături de apă. Dar asta ar însemna — nu-i așa ? — că toate fetele seamănă puțin între ele ? *(Rîde încetișor, neînțelegînd că a făcut o mare descoperire.)* Despre viața Janei ce să vă mai spun ?

CRISTEA : A fost unul dintre copiii aceia, dacă v-amintiți, aduși cu trenurile prin '46, în timpul secetei...

FLORICEL : Pe atunci avea numai 7—8 ani...

PANDELE *(un anumit comentariu muzical care ar putea să însemne : „da, mi-amintesc și eu...")*

CRISTEA : Și Petre Teiu, care aflase că Jana nu mai are părinți, a oprit-o la el.

FLORICEL : Și au trăit numai așa, ei doi... *(Eventual, o nouă intervenție a muzicuței lui Pandele.)* Și a iubit-o ca pe fiica lui, pentru că Teiu rămăsese și el, tot așa, singur.

INTERPRETA *(după ce toți ceilalți au reintrat în întuneric)* : Da, așa au trăit... Și dacă Teiu era la Albești sau la Codrudes, pentru că el, ca specialist în intervenții, vă dați seama, era mereu trimis cu forajul, Jana de fiecare dată îl însoțea. De altfel și Janei îi plăceau călă-

toriile şi sondele... Şi cele mai frumoase amintiri... Dar nu, să vă întreb mai întîi altceva : ştiţi cum i se spunea Janei ?

CRISTEA *(ca de foarte departe)* : Mă băiatule, mă !

PANDELE *(îndrăgostit şi-acum)* : Mă Mincule, mă...

FLORICEL : Iar eu, cînd mă certam cu ea, îi spuneam : Jeanette-ştie-tot ! Jeanette-ştie-tot !

INTERPRETA *(din nou singură)* : Şi într-adevăr ştia... Pentru că însoţindu-l mereu pe Teiu şi trăind printre sondori, Jana învăţase şi ea o mulţime de lucruri, şi ar fi putut conduce o echipă, chiar şi mai multe echipe !... Visul ei, însă, a fost să înveţe şi să inventeze, cum să vă spun... *(cu o naivitate, fără voia ei, amuzantă)* aşa... un sistem automatizat, ca sondorii să stea, adică, toţi la birouri... şi să apese pe butoane, cum sînt la noi la teatru soneriile pentru cabine. Apeşi pe un buton — o cabină, adică o sondă !... alt buton — altă sondă... Dar, în sfîrşit... *(Muzica, discret, sporeşte tensiunea momentului.)* Acum, o să vă stric puţin dispoziţia : cum a murit Jana. *(Totul a intrat în întuneric ; doar pe faţa interpretei mai cad de undeva cîteva raze de lumină.)* Jana îşi terminase facultatea la începutul lui iunie ; şi pentru că tot îi mai rămăseseră cîteva săptămîni pînă să intre în producţie, a plecat să-l vadă pe Teiu, care se nimerise să lucreze tocmai atunci la un foraj experimental... După sistemul acela nou, dacă aţi auzit, al inginerului Radu Andone, care a fost şi profesor la institut, la catedră... *(Muzica se întrerupe pentru cîteva clipe, interpreta Janei, surprinsă şi ea, se întoarce spre pian, dar muzica, la fel de inexplicabil, a reînceput să se audă.)* Acum sonda, ce să mai vorbim, fusese forată ; Radu Andone, care condusese personal lucrarea, o considera drept o mare realizare... *(Muzica se întrerupe cu totul, Maria Andone, pianista, prăbuşindu-se peste clapele pianului.)*

MARIA *(în şoaptă, poate chiar numai mişcarea buzelor)* : Apă, puţină apă...

INTERPRETA *(încercînd s-o ridice)* : Maria Andone, ce-i cu dumneata ? Ce s-a întîmplat ? Să chem poate pe cineva ? Să se facă lumină !

MARIA : Nu, te rog. Nimic ! Nu s-a întîmplat nimic. Nu vreau să se observe. Continuă !

INTERPRETA : Poate n-ar fi trebuit să vii. Pentru dumneata e totuşi un efort, o emoţie.

MARIA : Nu, nu... Continuă ! Reintră, te rog, în rol. Şi explică-le. Să nu se supere.

INTERPRETA *(în timp ce muzica revine la primul motiv care a marcat ridicarea cortinei)* : Tovarăşa care ne acompaniază — şi care vă roagă s-o scuzaţi — e Maria Andone. Da, chiar mama inginerului... profesorului Radu Andone... cel cu forajul, de care v-am vorbit mai înainte. În mod obişnuit, firește, ea nu lucrează la noi, la teatru, dar cunoscînd foarte bine întreaga întîmplare — pentru că Maria Andone se afla tocmai atunci la Tăureni — şi pentru că ea, ca specialitate, ştiţi, e profesoară de muzică, s-a oferit să ne dea tot concursul şi să ne ajute cel puţin la primele spectacole. *(Apoi, Mariei Andone)* Pot să continui ?

MARIA : Te rog...

INTERPRETA : Rămăsesem la sosirea Janei la schelă şi vă vorbeam, mi se pare, de sonde, de un nou sistem de foraj şi, în sfîrşit, de maistrul Petre Teiu, omul pe care mi-l imaginasem — nu ştiu dacă v-am spus — ca fiind foarte bătrîn şi l-am descoperit trecut, e adevărat, de 40, poate chiar de 50 de ani, dar de o neobişnuită tinereţe sufletească. *(Aproape simultan, un reflector ne oferă posibilitatea confruntării. Petre Teiu se află în faţa noastră şi interpreta Janei pare să nu fi exagerat : e un om în vîrstă, şi totuşi — fără nimic paradoxal — încă foarte tînăr.)*

INTERPRETA : Tovarăşe Teiu, aş fi vrut să te rog...

TEIU *(din dreptul unei etajere de pe al cărei ultim raft se pregăteşte să aleagă cîteva ziare vechi)* : Cred că nu mai e nevoie. Tocmai îţi pregăteam ziarele. *(I le înmînează.)*

INTERPRETA *(răsfoindu-le)* : „Viaţa sondorului" din 7... „Viaţa sondorului" din 8...

TEIU : Da, viaţa noastră de fiecare zi, dintre 7 şi 11 iunie. Tot ce-ai fi vrut să afli e subliniat cu roşu.

INTERPRETA *(citind)* : „Colectivul de foraj experimental al inginerului Radu Andone, cunoscutul specialist în formaţiunile de tărie medie,

marne și argile, a început săparea ultimelor sute de metri...“

TEIU : Treci mai departe, la 8.

INTERPRETA : „Durata mult redusă a forajului — numai 53 de zile — ținînd seamă de adîncimea coloanei... straturi... specific... brecie...“ *(În alt ziar.)* 9 iunie...

TEIU *(anticipînd)* : Brigada lui Horia începuse de-acum cimentările.

INTERPRETA : 10 iunie...

TEIU : Da, în 10 se terminase cimentarea și au început să apară presiunile.

INTERPRETA : 11 iunie... „Intervenția de înaltă calificare și spiritul de înaltă răspundere al brigăzii conduse de inginera Jana Mincu...“

TEIU : Pe pagina a doua, în chenar...

INTERPRETA : „...Colectivul de muncitori, ingineri și tehnicieni al schelei Tăureni anunță cu adîncă durere încetarea din viață...“ *(Înțelegînd că lectura nu poate decît să-l îndurereze.)* Să nu mai citesc ?

TEIU : Jana nici n-ar fi întrebat ; ar fi aruncat ziarul și ar fi strigat : „Nu-i adevărat, Teiule !“ Sau : „Nu vreau să fie adevărat...“

INTERPRETA *(ca la o repetiție)* : „Nu-i adevărat, Teiule ! Nu vreau să fie adevărat ! Sînt tînără, am 22 de ani... Și vreau să trăiesc ! Vreau să fiu fericită !“ *(Redevenind ea însăși)* Am spus bine ?

TEIU : Jana ar fi spus-o fără cuvinte : cu ochii, cu mîinile...

INTERPRETA *(spune și ea același lucru — cu ochii, cu mîinile, veselă, rîzînd, sărutîndu-l pe Teiu... Apoi, se întrerupe, și din nou eu însăși)* : Și atunci... în ultima zi ?

TEIU : Chiar și atunci ! Nici n-ajunsesem bine acasă și m-a luat în primire : „Haina cea nouă e pe scaun, îmbrac-o ! *(Își îmbracă haina cea nouă.)* Cravata, sus în dreapta, pe etajeră. Vezi, nu-ți strica nodul ! *(Își pune și cravata.)* Batista n-o mai căuta ; e în buzunarul dinăuntru. *(Verifică, este.)* Și capul sus, zîmbet larg, azi plecăm să petrecem !...“

INTERPRETA *(ca pentru sine)* : Și ați plecat să petreceți...

TEIU : Am plecat ? Am fugit ! Am ajuns în stație cu sufletul la gură ; deși timp ar fi fost berechet, am luat bilete prin față — explicînd la toată lumea „unde“ și „de ce“ ne grăbim —, am mai așteptat un sfert de oră pe peron, pentru că trenul, ce să faci, sosește la ore exacte, apoi alte trei sferturi în picioare, pe coridorul unui vagon supraaglomerat... și toate astea pentru că inginera Natalia Goran, care locuia tocmai în oraș la blocurile trustului, ne invitase la o mică festivitate ! Dar, în sfîrșit, după amiază, la 5,20 *(cu ironie)* am început să petrecem. *(Apoi, odată cu reflectorul care, vizual, îi va întregi replica.)* O masă frumos împodobită, o mulțime de flori și de sticle cu tot felul de etichete, muzica de rigoare, covoarele strînse, vezi bine, să aibă Petre Teiu unde dansa... și în mine, numai eu știu, o dorință, uite așa, să se termine totul mai repede și să mă văd odată plecat ! *(În limitele aceluiași decor descoperit de reflector, cîteva spații suplimentare de joc : o măsuță cu două fotolii, oarecum distanțate de rest, un mic balcon spre exterior, un telefon presupus într-o încăpere alăturată. Invitații 8—10 persoane, așa cum va reieși de altfel și din replică.)* Sărbătoritul, după cum îți închipui, era inginerul Radu Andone. Gazda — Natalia. Noi îi spuneam Nata. Iar în funcția de capelmaistru, stricîndu-ne tot cheful, tehnicianul acela cu cimentările, Valentin Horia.

HORIA : Îngăduiți-mi, tovarăși, să salut prezența celor mai apropiați colaboratori ai inginerului Radu Andone ! *(Toastează.)*

TEIU : Iar colaboratorii, cum ar veni, eram noi : Pandele, care-i tot închidea gura lui Horia și-l așeza jos... *(îl și așază)* ; Cristea care nu băuse la viața lui din păhărele din astea cît degetul... *(le arată)* și nici n-ar fi băut în ziua aceea, să-l tai, că nu degeaba se spune că omul bătrîn are un al șaselea simț. Și, în sfîrșit, mai eram eu *(a intrat și el în cadrul decorului)*, și mai era Jana, care se tot învîrtea în fața unei oglinzi *(interpreta intră și ea în rolul Janei)* și-i tot explica lui Cristea, săracu' *(Cristea s-a apropiat și el de oglindă)*, de ce-i mai bine să-ți lucrezi rochiile la „Arta modei“, la București, unde, vezi dumneata, aștepți numai șase săptămîni pînă la prima probă.

JANA : Cum ți se pare, nea Cristea ?

CRISTEA : Cam albă...

JANA : Tovarășe Cristea !

CRISTEA : Și scurtă.

JANA : În partea din față ?

CRISTEA : În partea de jos...

JANA : Ai îmbătrînit, nea Cristea ! Frecție, reumazol ! Ai rămas în urmă cu moda !

CRISTEA *(explodînd)* : Păi, cred și eu ! Moda ! Că la modă mă și gîndeam ! N-am umplut nici prima cisternă cu petrol și — poftim — noua modă !, petreceri, muzică, dans...

JANA *(ca o reclamație)* : Auzi, tovarășe Teiu !

TEIU *(de departe, sălii)* : Da, auzeam... Și mă gîndeam și eu : ce rost are această festivitate ? Am săpat o sondă, e adevărat ! Am ajuns și la petrol, am cimentat și coloana... Dar tu, Radu Andone, și tu, Nata... ba chiar și tu, Valhoria ! Hai, răspundeți, cu mîna pe inimă : n-ar fi fost mai potrivit să mai așteptăm o zi-două, să fi intrat cum se zice în extracție normală, și-abia după aceea, poftim, și festivitatea festivităților ?

JANA : Dacă te-ar vedea cineva, ar zice că vorbești singur.

TEIU : Greu e pînă te obișnuiești.

JANA : Și că te-am adus legat !

TEIU : Ei, nu ! Chiar legat, nu !

JANA : Sau c-ai venit numai așa... de dragul nu mai știu cui.

TEIU : Al rochiei ! Orice rochie se cere înnoită. Sarcină !

JANA : Și nu puteam decît aici *(anticipînd o anumită animozitate)*, în prezența tovarășei Nata...

TEIU : Nu, la Nata nu mă gîndisem.

JANA : Sau poate îți închipui *(ceea ce ar întrece măsura)* că mă aflu aici pentru Radu ? !

TEIU : Nici el n-a observat rochia ?

JANA : Că m-oi fi îndrăgostit de descoperirile lui.

TEIU : Oricum, ar fi fost mai frumos să observe.

JANA : ...Dar eu îl cunosc de foarte multă vreme ! L-am avut și profesor ! Și așa, strict din respect...

TEIU : De la „strict" începe. Asta-i sistemul !

JANA : Și dacă am venit la această sărbătorire e pentru că, științific vorbind...

TEIU : Cînd e de-acu' „științific" — o-ho-ho ! — e grav !

JANA : E pentru prima oară cînd se reușește un foraj rapid.

TEIU : Și dacă-i și „prima oară"... Gata ! S-a terminat !

JANA : Eu nu-nțeleg ce vrei mata, Petre Teiu ?

TEIU : Aș fi vrut să nu uiți că festivitatea aceasta e organizată de Nata, că Nata îl cunoaște pe Radu cel mai de mult... că a venit la schelă special pentru Radu... Și că nu-mi vine a crede să fi organizat toată această petrecere, cînd n-ar fi fost nici momentul, numai de dragul ochilor tăi.

HORIA : Îngăduiți-i, tovarășei, prietenului dumneavoastră, Valentin Horia...

CRISTEA : Auzi, mă Pandele, te strigă prietenul ! *(Semn să-i închidă gura).*

HORIA *(eliberîndu-se)* : Îngăduiți-mi un toast în sănătatea Mariei Andone ! *(Apropiindu-se de Maria Andone, care a intrat și ea în atmosfera petrecerii.)* Cu regretul imens că fiul dumneavoastră v-a invitat la schelă abia acum, cu ocazia terminării lucrărilor, și că nu v-am cunoscut mai devreme, îngăduiți-mi să mă bucur alături de dumneavoastră, să vă felicit !

CRISTEA *(jocul anterior)* : Pandele, felicită-l și tu !

MARIA *(după ce a ciocnit cu cei mai mulți, în fața lui Teiu)* : Dumneata nu ciocnești ?

TEIU : Pentru bucurie ?

MARIA : Pentru liniștea acestei clipe.

TEIU *(punînd paharul deoparte)* : Nu, în liniștea acestei clipe nu cred !

RADU *(care tocmai s-a apropiat și a reușit să audă ultimele replici)* : Nu crezi ? Interesant. *(Ușor ironic.)* Ai putea să ne spui și de ce ?

TEIU *(surprins și, poate de aceea, puțin prea grav)* : În urmă cu o singură oră — și nu mă așteptam să uiți chiar atît de curînd — ne mai aflam pe peron. *(Apoi, Mariei, în timp ce un reflector descoperă un colț de peron.)* Și Radu, dacă n-ai uitat cumva și dumneata, tocmai fusese chemat la telefon... *(Revenind cu privirea spre Radu, ajuns între timp lîngă telefon.)* Și la început — exact : — ai ezitat să răspunzi... Și-ți părea chiar rău că mama dumitale și cu mine, urmîndu-te *(au intrat și ei în atmosfera peronului)*, ne-am așezat pe o bancă *(se și așază)* la numai cîțiva pași...

RADU *(la telefon)* : Nu văd nici un motiv să ne alarmăm chiar dacă presiunea a ajuns la 37 de atmosfere ! E un proces firesc, logic... și stabilizarea presiunii va interveni cu siguranță dintr-un moment într-altul. În orice caz, dacă, prin absurd, ar continua să crească, telefonați, vă rog, la inginera Natalia Goran, la 11.64. *(A închis telefonul*

și s-a apropiat de Maria Andone.) Mă suspectezi ?

MARIA : De cîte ori nu te văd o perioadă mai lungă, îmi pari totdeauna schimbat.

RADU : Poate că agitația, apropierea sfîrșitului și emoția. *(Și ca s-o împace, conspirativ.)* Emoția serbărilor de sfîrșit de an, amintește-ți...

MARIA : Am totuși impresia că se întîmplă cu tine un lucru ciudat. De ce taci ?

RADU : Probabil ca să nu mint.

MARIA : Și cînd te gîndești că pe vremuri îmi plăcea să cred că sînt singura profesoară căreia elevii nu-i puteau ascunde nimic. Ezitau doar cîteva clipe, apoi... Nu vrei să-mi spui ?

RADU *(nu fără rezerve)* : Azi urmau să fie extrase primele tone de țiței. Și mai urma — ceea ce ar fi fost esențial — să verific tot ce am făcut pînă azi. Să mă verific !... E amuzant, nu-i așa ?

MARIA : Și-n ultima zi ?

RADU : În ultima zi... *(Cu ironie.)* A serbării de sfîrșit de an, au apărut presiuni în spatele coloanei de extracție [1]. Dar asta n-ai cum să înțelegi. Cînd am plecat de la sondă, erau 34 de atmosfere. Cînd am vorbit la telefon — 37 ! De ce zîmbești ?

MARIA : Ți s-a părut. Întreabă-l și pe tovarășul Teiu.

TEIU : Și totuși ai zîmbit, am observat și eu.

MARIA : Poate pentru că nu reușesc să înțeleg de ce atîta agitație în jurul unei sonde. Ce înseamnă o sondă ? Și dacă o să se piardă o sondă ? Nu vor mai exista sonde ? *(E gata să rîdă.)*

RADU : Vor exista. Dar sonda asta, sonda cu nr. 243... sînt totuși eu. Omul care a creat-o. Și cîntarul — pentru că în tot și în toate există un cîntar — n-are decît două gradații : ratare și succes.

MARIA : Trebuia să-mi fi spus...

RADU : Nu m-am înstrăinat îndeajuns pentru a-ți comunica liniștit o îndoială.

MARIA : Și nu se mai poate face nimic ?

RADU : Ba da : să nu pui întrebări. E o superstiție. Și să așteptăm. E și singura soluție. Coloana-i calculată pentru 100 de atmosfere. Presiunea n-a ajuns decît la 37. N-am nici un motiv să-mi creez singur obsesii... *(Apoi, lui Teiu, grăbind prin aceasta finalul retrospectivei.)* Și în general, nu vreau să-mi amintesc de nici un peron *(peronul se întunecă)*, de nici un fel de discuții... *(Și reintrînd simultan în atmosfera festivității.)* Ne aflăm aici, în locuința Nataliei Goran, și lumea — poftim ! — petrece, e liniștită, e veselă !

TEIU *(ca și la începutul retrospectivei)* : În liniștea acestei clipe nu cred ! *(Și pentru că Radu, ostentativ, a ridicat din nou paharul.)* Și nu crezi nici dumneata... N-are sens ! Nu beau !

RADU *(surprins, renunțînd la prima intenție și apropiindu-se de Maria Andone)* : Atunci, în doi ! Pentru revedere. Pentru că n-am cioconit de mult. Și pentru că n-aș fi vrut să-ți faci griji.

MARIA : Dar poate n-ar trebui nici noi, Radule... Poate mai tîrziu...

RADU *(încercînd s-o liniștească)* : Dac-ar fi existat un pericol real, imediat, tovarășul Teiu s-ar fi aflat în această clipă la sondă.

TEIU : Și inginerul Andone, sînt sigur, n-ar fi întîrziat să-l urmeze.

RADU *(agravînd)* : O ipoteză ? O sugestie ? O prevenire ?

TEIU : Mai mult, poate. *(Ridicînd paharul ca pentru un pact mutual.)* O dovadă de încredere.

RADU *(din nou cu ostentație, renunțînd să mai bea)* : Nu ! Pentru încredere, pentru... înțelegere, pentru... stimă și pedagogie, refuz ! *(Noua intervenție a lui Horia îl va găsi deacum în colțul opus, cît mai departe de Teiu și Maria Andone.)*

HORIA : Tovarăși, îngăduiți-mi... *(Și pentru că nimeni nu-l ia în serios.)* Sau nu ! Îngăduiți-mi, vă rog, mai tîrziu !

JANA *(din apropierea lui Radu, mizînd pe surpriză)* : Sînteți prost dispus, nu-i așa ?

---

[1] Pentru problematica piesei — pentru evoluția lui Radu Andone, cît și pentru înțelegerea propriu-zisă a dramei — precizarea, riguros tehnică poate, că presiunile ar fi apărut bunăoară în spatele coloanei de ancoraj și nu direct în spatele coloanei de extracție, că limita de rezistență variază de la o sondă la alta etc., n-ar fi servit, credem la nimic. Caietului-program, de altfel venind în sprijinul autorului, i-ar rămîne să solicite în mod declarat atenția spectatorului spre înțelegerea procesului apariției presiunilor interioare, *umane*, și nici o clipă asupra procesului tehnic, nu întîmplător mult și poate încă insuficient simplificat. Și dacă uneori, să admitem, metafora și simbolurile vor forța exactitatea și preciziunea amănuntului tehnic, primii care vor subscrie la această licență vor fi, cu siguranță, adevărații specialiști în petrol.

RADU *(neconvins)*: A, nu... O impresie...

JANA: Mi-am dat seama din felul cum v-aţi aşezat aici, în fotoliu.

RADU: M-am aşezat, cred, normal.

JANA: Vă înşelaţi. *(Apoi, ca o dovadă.)* La facultate cel puţin, mi se dusese vestea, era suficient să vă văd apropiindu-vă de catedră, ca să-mi pot da seama de tot. Şi cum vă merge cu sănătatea, cu lucrarea... şi dacă aveţi vreun motiv de îngrijorare...

RADU *(preluînd)*: Iar la limită... tot ce gîndesc, ce mă frămîntă, ce simt...

JANA *(dezarmant)*: Da. Totul.

RADU: Atunci, şi-n clipa aceasta... Putem verifica!

JANA: În clipa aceasta, încercaţi să fiţi ironic... sobru... distant *(cu părere de rău)* şi, pe cît se poate, să găsiţi un pretext pentru a schimba subiectul discuţiei.

RADU: A, nu... deloc! *(Încercînd s-o dezmintă şi implicit confirmînd.)* Mă gîndeam doar că nu v-am văzut de mult.

JANA: Nici eu... Încă din primul semestru.

RADU *(conversaţie de salon)*: În vacanţă?

JANA: Da, ultima vacanţă.

RADU: Şi peste cîteva luni...

JANA *(preluînd)*: Cu diploma în buzunar, cu trei stampile şi „cu distincţie"...

RADU: Mi se pare c-aţi susţinut ceva legat de foraj.

JANA: Noi metode de intervenţie. *(Apoi, nemairezistînd „conversaţiei" şi izbucnind într-un hohot de rîs.)* M-aţi făcut să rîd.

RADU: Dar n-am spus nimic...

JANA: Tocmai pentru asta. Dumneavoastră îmi vorbeaţi de intervenţii, iar eu mă gîndeam ce amuzant ar fi să mă invitaţi la dans: profesorul cu fosta lui studentă...

RADU *(ridicîndu-se şi invitînd-o)*: Sînteţi invitată.

NATA *(ca din pămînt lîngă ei)*: Şi tocmai în momentul în care Radu Andone se pregătea să se încline în faţa partenerei, soarta — în persoana inginerei Natalia Goran — interveni între ei. *(Apoi, Janei.)* Ţi-l răpesc! Şi ca să nu intrăm în conflict, cu aprobarea şi sub privirea încurajatoare a familiei.

MARIA *(amuzată de scenă)*: Nu te-ai schimbat deloc, Nata!

NATA *(la braţul lui Radu)*: Toată arta e să nu se observe schimbările.

MARIA: Şi aşa cum te ştiam dintotdeauna: spirituală, cu surîsul pe buze.

NATA: O femeie care surîde e de două ori mai tînără.

MARIA: Categorică, fără ezitări.

NATA: Ezitările sînt specialitatea bărbaţilor.

MARIA: Şi, tot ca de obicei, rea.

NATA: A fost visul meu... Dar n-am avut înclinaţii, talent.

MARIA: O fată atît de capabilă...

NATA: Inutil, talentul e nativ.

HORIA: Tovarăşi, îngăduiţi-mi să ridic un pahar în cinstea Nataliei Goran!

CRISTEA *(în şoaptă)*: Ce faci, Pandele?

PANDELE *(cu referire la Horia)*: S-a calculat! La următorul e sub masă!

HORIA *(continuînd toastul)*: Dar nu în cinstea gazdei atît de primitoare, închin. Şi nici a inginerei, atît de capabile... presupun, ci a femeii, a simplei Nata *(şi întorcîndu-se spre ea)*, da, Nata... pentru că tu, Nata... *(celorlalţi)* şi cînd spun „tu", mă gîndesc la eternul şi neînlocuibilul „tu", cel de-al doilea personaj al existenţei umane, nelipsit în casă, pe stradă, în familie sau... în afara familiei, dar în esenţă, „tu, Nata", femeia care iubeşte şi nu poate avea altă menire. Să bem, tovarăşi! *(Începe primul să aplaude.)*

MARIA *(lui Teiu, observînd că nici nu s-a atins de pahar)*: În locul dumitale, cel puţin aş fi aplaudat.

TEIU: Au aplaudat alţii şi pentru mine. *(Şi vizîndu-l direct pe Radu, a cărui reacţie a urmărit-o tot timpul toastului.)* Şi fără nici un fel de rezerve. Din toată inima!

RADU *(nerezistînd)*: Am impresia că am început să mă bucur *(umplîndu-şi un nou pahar)* de o prea mare atenţie...

TEIU *(nu fără aluzie)*: Nu era nevoie să-l umpli... Paharul de alături e tot al dumitale. De la toastul anterior.

RADU: Şi în general, beau cît îmi place, aplaud cît vreau, iar în problema relaţiilor mele cu Nata, pentru că aici voiai să ajungi...

TEIU *(anticipînd)*: Preferi să ţi se spună ceea ce îţi convine.

RADU: Îmi convine absolut tot!

TEIU: În urmă cu o jumătate de oră, în tren, păreai mai puţin convins.

RADU *(minimalizînd)*: Să presupunem...

TEIU : Numai că, spre deosebire de mine, dumneata... uiți mult mai ușor.

RADU : În privința Natei, n-am uitat niciodată nimic.

TEIU : Atunci e și mai grav : te minți !

RADU *(infirmînd)* : O cunosc de peste zece ani !

TEIU : Așa cum a „cunoscut-o" probabil și mama dumitale...

MARIA *(regretînd c-a fost amestecată)* : Tovarășe Teiu !

TEIU *(surprins)* : Sau poate ai uitat și dumneata că, în urmă cu o jumătate de oră, aflîndu-ne pe același coridor al vagonului și la aceeași fereastră, aveai cu totul altă părere... Să vă reamintesc atunci... Ar fi păcat să nu vă reamintesc.

(Într-un alt colț al scenei se luminează coridorul unui vagon de cale ferată. Muzica, jocul luminilor etc. accentuează senzația de mișcare a trenului.)

NATA *(în tren)* : Peste 20 de minute, în Vălureni. Peste alte 10, în jurul unei mese frumos ornate...

RADU *(de la aceeași fereastră a vagonului)* : Și, în sfîrșit, va începe.

NATA : În sfîrșit, se va termina.

RADU *(surprins)* : Aveam impresia că apropierea festivității...

NATA : Abia o aștept ! Dar nu festivitatea. Nu mă înțelege greșit !

RADU : Atunci ?

NATA : Clipa ! Singura clipă în care inginerul Radu Andone nu-i nici prea absent, nici foarte preocupat...

RADU : Și există ?

NATA : Da. Atunci cînd termini un calcul, un proiect, un studiu, și n-ai început următorul.

RADU : Mă și imaginez : plicticos, susceptibil...

NATA : Îngrozitor ! Și ceea ce-i mai grav : tandru, declarativ ! *(Imitîndu-l.)* „Nata, dacă te gîndești bine, viața noastră e ciudată...".

RADU *(prins)* : Și-ntr-adevăr e ciudată.

NATA : „Și familia, din moment ce există atîtea familii, iar noi ne cunoaștem de atîția ani și ne vedem în fiecare zi..." Mă urmărești ?

RADU : Nu.

NATA : Te gîndești la creșterea presiunii ?

RADU : Sper să se fi oprit la 37.

NATA : Ei, vezi, tocmai acesta-i meritul acelei clipe ! Nu mai există nici un fel de sonde, presiuni, și devii lucid, domestic, dispus chiar, la limită, să mă ceri în căsătorie.

RADU : Nu pot înțelege de ce n-ai amînat festivitatea !

NATA *(imputare și alint)* : Deci, nu mă ceri...

RADU : Nata !

NATA : Nu, acum e prea tîrziu ! Cererea se respinge ! *(Și „parafînd".)* Nu ! Nu ! Nu !

RADU *(prins totuși de joc)* : Obișnuitul „nu".

NATA : Și totuși, a fost o zi. Acum vreo doi sau trei ani. Tu îți apărai, dacă nu mă-nșel, disertația și trebuia să urci undeva sus, la un fel de tribună...

RADU : Mi-amintesc. *(Și ca din amintire.)* „Dezmințind teoriile unanim acceptate privind imposibilitatea forajului rapid în formațiunile de tărie medie, marne și argile..."

NATA *(întrerupîndu-l)* : Și la un moment dat, nu te-am mai auzit. Îți vedeam doar mișcările, gesturile, ca printr-o perdea de lumină. Și mă gîndeam că, în clipa în care vor începe aplauzele, noi vom fugi din sală — și nu știam unde vom fugi — și că, pe neașteptate, pentru prima oară, fără nici o introducere, mă vei întreba... *(Un șuierat prelung de locomotivă.)*

RADU : Și atunci ai spus : „Nu".

NATA : Pentru că și atunci, în ultima clipă, ai fost ridicol, penibil...

RADU : Dar ai auzit foarte bine, Nata ! S-au ridicat absolut toți împotriva caracterului pur teoretic al lucrărilor mele.

NATA *(ironică)* : Și tu ai promis, firește, că viitoarea ta lucrare va fi concretizarea... și aplicarea... și descoperirea practică... și așa mai departe !

RADU : Dar era datoria mea, înțelege !

NATA : Dacă ai fi știut, dimpotrivă, să surîzi și să-i sfidezi, dacă ai fi fost puternic și ai fi fost tu însuți, aș fi fost a ta !

RADU *(nedreptățit și într-un fel disperat)* : Nata !

NATA : Și a mai fost o zi, acum un an, mi se pare, pe la sfîrșitul lui septembrie, cînd ai descoperit acest nou sistem de foraj.

RADU *(naiv)* : Și am venit în aceeași seară la tine să-ți spun...

NATA : Nu ! Nu atunci ! Cîteva săptămîni mai tîrziu, pe peron. Și cînd din nou, penibil... ridicol... parcă te aud !

RADU *(tot ca din amintire)* : „Fii liniștită, Nata ! Vom avea asigurate

toate condiţiile. Firește, la început un confort limitat..."

NATA : Acceptai să schimbi laboratoarele şi bibliotecile institutelor bucureştene pe mirajul unei schele !

RADU *(explicîndu-se, parcă)* : Dar au venit la mine, Nata ! Au insistat ! Nu puteam să-i refuz !

NATA : Dac-ai fi rupt în clipa aceea biletele şi mi-ai fi spus : „Nu, Nata ! N-are sens ! Rămînem aici !" *(un nou şuierat de locomotivă)*, aş fi fost a ta ![1]

RADU *(nestăpînit)* : Dar am venit ! Am forat. Am realizat un record. Ai organizat o festivitate !

NATA : Aştept clipa.

RADU : Încetează !

NATA : Aştept să devii lucid. Festivitatea nu înseamnă nimic.

RADU : Atunci, de ce ai organizat-o ?

NATA : Pentru ca să-ţi ofer prilejul unei sărbătoriri. *(Ironică.)* În prezenţa unor ilustri brigadieri, şefi de echipă şi alte mari personalităţi. Pentru ca să-ţi aminteşti că nu eşti făcut să trăieşti la capătul pămîntului ! Şi că-i stupid să perseverezi în a fi un umil ingineraş de teren, atunci cînd ar putea exista un „mai bine", „mai sus".

RADU : Dar înţelege-mă, Nata !

NATA : Dacă mi-ai fi răspuns : diseară, după terminarea festivităţii, plecăm... aş fi fost a ta !

RADU *(disperat, poate, că o pierde)* : Nata ! *(Un şuierat prelung de locomotivă ; la o altă fereastră a aceluiaşi vagon : Maria Andone şi Teiu.)*

MARIA : Eu nu văd bine fără ochelari. Cine-i alături de Radu ? Cu cine vorbeşte ?

TEIU *(nu fără subtext)* : Cu Nata...

MARIA : Dar nu se poate ! Nici nu seamănă ! *(Într-adevăr, Nata are cu totul altă coafură : părul strîns, sau, dimpotrivă, lăsat lung.)*[2] Nataaa !

NATA *(apropiindu-se de ea)* : Te ascult, Maria Andone.

MARIA : Aproape să nu te recunosc.

NATA *(revenind la vechea coafură)* : Lăsat lung, părul îmi alungeşte faţa.

MARIA : Şi totuşi, acum o oră, pe peron...

NATA *(schimbîndu-şi şi felul de a vorbi)* : O oră în viaţa unei femei poate fi decisivă.

MARIA : Zîmbeai cu totul altfel.

NATA : Asortat cu coafura.

MARIA : Parcă aţi fi două Nate !

NATA : Ai ghicit ! Sîntem chiar două. Două surori.

MARIA *(pentru că discuţia a căpătat tonul unei glume)* : Acum eşti din nou Nata, cea pe care o cunosc.

NATA : Cea de-a doua o să încerce să nu vă mai deranjeze.

MARIA : Confuziile sînt de obicei amuzante.

NATA : Cele grave — Radu ar putea să ne confirme — sînt tragice.

RADU *(dinafara momentului, solicitînd întreruperea retrospectivei)* : Dar nu înţeleg '...

NATA *(în timp ce trenul reintră în întuneric)* : Se întîmplă uneori să întîlneşti un om, să-ţi faci visuri şi să constaţi că te-ai înşelat. Cele două Nate se retrag.

RADU *(pe tonul anterior, de data aceasta însă lui Teiu, în locuinţa Natei)* : Nu ! Pe dumneata nu te înţeleg ! De ce-ai ţinut să-mi reaminteşti toată această discuţie ?

TEIU : Pentru că există o singură Nata şi-i stupid să te minţi ! Pentru că dumneata cunoşti adevăratul mobil al acestei festivităţi. Şi pentru că există discuţii care ar trebui să te cutremure !

HORIA : Tovarăşi, îngăduiţi-mi să ridic un pahar în cinstea eminentului specialist Radu Andone, care într-un termen record de numai 53 de zile... *(Aplauze, muzică şi respectata tradiţie a ciocnirii paharelor cu sărbătoritul, care, pentru a salva aparenţele, încearcă să pară bine dispus.)*

RADU *(Janei, ultima care s-a apropiat de el)* : Vă mulţumesc !

JANA : Numai că n-aş vrea să bem nici pentru eminenţă şi nici pentru recorduri.

RADU : Mă faci curios...

JANA : N-o să rîdeţi ?

RADU : Promit.

JANA : Pentru prima frază cu care v-aţi început cursul în anul III. *(Insistînd.)* Amintiţi-vă...

RADU : N-am pic de memorie.

JANA *(citîndu-l)* : „Vă doresc cumplita şi nobila pasiune — pe vremuri îi spuneam splendida nebunie — de a studia forajul la forma epuizantă, de neînţeles în afară, şi de a căuta soluţii şi sisteme noi, chiar şi acolo

---

[1] Păstrarea sau renunţarea la momentul plecării spre schelă — deci ultimele opt replici — la aprecierea regiei.

[2] Ar fi de dorit, poate, păstrarea de-a lungul întregii piese, a acestei sublinieri, am spune, „flagrant vizibile", a tuturor trecerilor de la Nata — cochetă, spirituală, afectuoasă, la Nata — sobră, lucidă, interesată. Firește, fără ostentaţie.

unde, în mod logic, n-ar mai părea să fie "

RADU : Mi se pare că stăteai în rîndul I, chiar lîngă margine... *(Își apropie paharul ca pentru a ciocni.)*

JANA *(întîrziind)*: Și pentru încă ceva : pentru confidența de la sfîrșit.

RADU *(mirat)*: A fost și o confidență ? Sînt pierdut.

JANA *(citind)*: „Iertați-mi forma puțin discursivă și lirismul expunerii..."

RADU : A, da... *(Amintindu-și.)* „La vîrsta dumneavoastră am fost și eu îndrăgostit de această idee a navigației în adîncurile straturilor meotiene și sarmațiene... care se numește foraj. Am fost și — de ce să ascund ? — am rămas."

JANA : Să bem pentru acești mari îndrăgostiți.

RADU : Și pentru tăria — pentru că mai există un secret — pentru tăria de a-ți repeta cu înverșunare, ani la rînd, „eu pot, eu vreau, eu trebuie". Și, cum ar fi adăugat Nata : „împotriva oricui și a orice !"

JANA : Dar asta-i... o glumă ! Nici dumneata nu crezi... *(Și pentru că simte că nu e o glumă.)* Nu ! Pentru asta nu beau !

(În același moment se aude sunînd telefonul. Radu, urmat în fugă de Cristea și mai apoi de Jana, se retrage în „colțul telefonului".)

RADU : Alo !... Da '... Andone la telefon. Nu se aude ! Cît ați spus ? 41 de atmosfere ? La ce oră ? Mai tare, vă rog ! Ce importanță are că mă auziți dumneavoastră acolo, dacă nu vă aud eu aici ! Mă interesează tendința ' Dacă e în creștere... Nu ! N-aud ! *(Lui Cristea)* Nu se aude nimic !

CRISTEA : S-o trimită pe Floricel ! Au cursă la 7 !

RADU *(la telefon)*: Înregistrați, vă rog, presiunea exactă la ora 7 și trimiteți un buletin cu prima cursă ! Să vină Floricel, bine ! Ne găsește la inginera Goran ! Cu prima cursă ! *(Apoi, lui Cristea.)* 41 !... La 5 !

CRISTEA *(scoțîndu-și ceasul)*: Cinci și jumătate...

RADU : Crezi că a mai crescut ?

CRISTEA : Cine știe...

RADU : Mult ?

CRISTEA : 47—50...

RADU *(exasperat)*: Și ești calm !

JANA *(nesesizînd, cu admirație)*: Cel mai calm om din lume.

RADU *(pe același ton)*: Și spui 50, de parc-ai spune...

CRISTEA *(sec)*: 50... Așa spun eu !

RADU : Și ți-e indiferent ! Din partea dumitale, să urce la 70, la 100 !

JANA *(surprinsă)*: Cristea ? Indiferent ? Dar nu-l cunoașteți !

CRISTEA : Tu nu te băga, Mincule !

JANA : Dacă i-ar fi fost indiferent, nu i-ar fi cerut lui Teiu să dubleze echipa de supraveghere a sondei.

CRISTEA : Mincule !

RADU : Pe mine nu mă interesează echipa ! La cît a ajuns ?

JANA *(mai mult lui Cristea)*: Iar dumneata ai putea să-i răspunzi că important nu-i la cît a ajuns...

RADU *(ironic)*: Nici nu mă îndoiesc ! Important e „de ce" !

CRISTEA *(Janei)*: Vezi ? Știe și el !

RADU : Și mai ales, de ce n-am știut s-o prevenim ? Și de ce tocmai acum ? Și în continuare, încă o mie de alte „de ce"-uri. *(Spre Cristea)* Exagerez ?

CRISTEA : Puțin. Primele două ar ajunge.

RADU : Și dacă vom ști „de ce", să admitem, va înceta pericolul ? Nu va mai crește presiunea ?

CRISTEA : Oricum, e altceva. Ești mai liniștit. *(E mai liniștit.)* Te așezi... *(Se așază.)* Mai întrebi pe unu', pe altu'...

RADU : Ți s-a întîmplat vreodată și dumitale ?

CRISTEA : Da' cum ? !

JANA : Cunosc și eu vreo cîteva cazuri. Chiar și în lucrarea de stat...

CRISTEA *(supărat că se amestecă)*: Mă băiatule, má !

RADU *(lui Cristea)*: Și cum s-a terminat ?

CRISTEA : Prima oară ?

RADU : Prima.

CRISTEA *(oferindu-i tabachera)*: Fumezi ?

RADU : Nu, mulțumesc ! *(Neatent însă, a luat o țigară.)*

CRISTEA : Eu, tot de atunci, de la prima, am început să fumez.

(Maria Andone, care a urmărit ultima parte a discuției, s-a apropiat de Teiu, așezat într-unul din cele două fotolii — spațiu de joc oarecum delimitat.)

MARIA : Tovarășe Teiu, nu te superi, aș fi vrut să ne certăm.

TEIU : Oricînd. *(Mai mult chiar.)* Cu plăcere !

MARIA : E vorba însă de Radu...

TEIU : Cu atît mai mult !

MARIA : Dar să ne certăm serios, dacă vrei.

TEIU *(pe viață și pe moarte)*: Ne și batem !

MARIA *(mai grav decît ar fi vrut)*: Dumneata porţi vina de a-l fi adus aici.
TEIU : Partea a doua a vinei.
MARIA : Partea a doua ? Cum, partea a doua ?
TEIU : Vina de a-l fi adus atît de tîrziu.
MARIA : Dar dumneata l-ai convins. Aminteşte-ţi. În seara în care ai venit prima oară...
TEIU *(vag)*: I-am arătat o hartă geologică, un memoriu tehnic, cîteva probe. *(Apoi, cu un regret tardiv.)* L-am convins prea uşor.
MARIA : Tovarăşe Teiu !
TEIU : Şi asta n-ar fi nimic, dar nu m-am întrebat niciodată pentru ce a venit, ce l-a adus la noi ?
MARIA : S-ar putea explica...
TEIU *(ca cerîndu-i confirmarea)*: Dorinţa de afirmare ? Cîntarul cu două gradaţii ? Sau poate această festivitate, teoriile Natei ?
MARIA : Începe să-mi pară rău că l-am lăsat să vină.
TEIU *(cu o ironie care va creşte continuu)*: Ei, da ! A fost o lipsă... L-ai lăsat mult prea liber... Nelegat...
MARIA : Iar fratele meu parc-ar fi ştiut... Mi-a spus-o de zeci de ori : „Opreşte-l, e spre binele lui !“
TEIU : Firește... Să nu-şi rişte cariera, situaţia... *(Apoi lui Radu care s-a apropiat de ei.)* Unchiul dumitale, hotărît începe să-mi placă !
MARIA : El l-a crescut pe Radu.
TEIU : Asta îmi place mai puţin.
MARIA : Era maior de aviaţie...
TEIU *(cu subtext)*: Ei, da, maiori... şi maiori...
MARIA : Şi toţi cunoscuţii noştri au fost de părere că educaţia pe care ar fi putut să i-o dea fratele meu...
TEIU *(continuînd)*: Şi mai ales ambiţia, dorinţa de a parveni, de a face carieră...
RADU : Sînt din nou acuzat ?
TEIU : Nu, deloc. Mama dumitale încearcă doar, preventiv, să te apere.
MARIA *(cu marea sinceritate a naivităţii)*: Eu îl vedeam pe Radu la cîţiva ani o dată...
TEIU : E şi asta o vină. L-ai văzut mult prea rar.
MARIA : Eu eram profesoară. Îl chemam la fiecare serbare de sfîrşit de an...
TEIU : Şi ai mai avea, poate, şi vina de a-l fi chemat numai la serbări.
MARIA : Şi de fiecare dată, mi-amintesc, după ce se-mpărţeau premiile... Te plictiseşte ?
TEIU : Dimpotrivă. Rămăsesem la premii...
RADU : De fiecare dată, bătrîna profesoară de muzică Maria Andone, care visase şi ea în tinereţe să ajungă o mare solistă, se aşeza la pian şi cînta.
TEIU : Şi aviaţia ? Maiorul ? Suporta şi el muzica ?
MARIA : El îmi spunea totdeauna : „Tu n-ai reuşit în viaţă, Maria, pentru că ai fost prea cinstită, pentru că ai avut prea multe principii şi n-ai îndrăznit să calci totul în picioare !“
RADU : Şi avea perfectă dreptate ! N-ai îndrăznit ! Niciodată !
(Se sting toate luminile, Teiu apropiindu-se de rampă.)
TEIU *(repetînd)*: „Avea perfectă dreptate...“ „Să calci totul în picioare“... Da, începe să-mi fie teamă, Maria Andone.
INTERPRETA JANEI *(ca şi cum ar fi ascultat pînă acum povestirea lui Teiu)*: Dar asta ar însemna, Petre Teiu, că dumneata presimţeai încă de atunci...
TEIU : Ştiu eu ? În momentul acela nu exista încă un motiv real de alarmă. Presiunea abia trecuse de 40, primele măsuri de siguranţă fuseseră luate şi, totuşi, ce-i drept, mă întrebam ce-o să se întîmple dacă presiunea va creşte. Puteam fi sigur de limita de 100 de atmosfere ? Şi dacă nu, înţelegînd că n-ar putea rezista pînă la 100, va accepta oare Radu Andone o intervenţie pe parcurs, preventivă, şi la limită, omorîrea sondei ? N-o va considera drept un eşec personal ? Cum va reacţiona ?
(Se luminează pentru cîteva clipe peronul.)
RADU *(ca şi atunci, în timpul primei retrospective)*: Sonda aceasta, sonda cu numărul 243... sînt eu, creatorul ei ! Şi cîntarul, pentru că în tot şi în toate există un cîntar, are numai două gradaţii : ratare şi succes.
(Peronul dispare, rămînînd din nou doar Teiu şi interpreta Janei.)
TEIU : Sau dimpotrivă... Ar fi preferat, în numele unei aşa-zise afirmări, să amîne intervenţia pînă în ultima clipă ?
INTERPRETA *(speriată)*: Dar neexistînd o limită sigură, ar fi însemnat să rişte sonda şi zăcămîntul... Poate chiar şi vieţile unor oameni... Ar fi însemnat să accepte riscul erupţiei !

TEIU : Nu, la erupție nu s-ar fi ajuns. Eram acolo pentru a o preveni și, îndată ce ar fi existat un simptom eruptiv, n-am mai fi amînat intervenția. Ar fi însemnat însă altceva...

INTERPRETA : Nu-mi spui ?

TEIU : Ar fi însemnat că nu l-am înțeles îndeajuns pe Radu Andone, că n-am intervenit la timp, că n-am forat suficient de adînc...

INTERPRETA : Și Jana ?

TEIU : Se întristase și Jana.

(Se luminează din nou locuința Nataliei.)

HORIA : Tovarăși, îngăduiți-mi... *(Dar pentru că nu-l ia nimeni în seamă, își îngăduie singur să mai golească un pahar ; apoi, ca la o descoperire.)* Vals !

JANA *(lui Teiu)* : Hai să dansăm !

TEIU : Hai !

JANA *(după o singură piruetă)* : Dar dumneata n-ai chef...

TEIU : N-am !

JANA : Atunci, hai pe balcon, la Pandele...

TEIU *(întîrziind o clipă cu privirea asupra balconului abia luminat și simulînd un regret)* : Nu pot ! Îmi face semn Cristea... Cică, mi s-ar fi dus tinerețea, auzi, și nu mai sînt receptiv la romanțe.

(Se luminează balconul. Cu nelipsita-i muzicuță, aplecat peste balustradă, Pandele Manu. Și pentru că se știe singur — prezența Janei va fi pentru el o surpriză —, renunță la muzicuță și reia aceeași melodie, ca pentru sine, cu cuvinte.)

PANDELE *(cîntînd)* : „Ce s-ar face fetele de n-ar fi iubirile..."

JANA : Pandele !

PANDELE : Cînt.

JANA : Am făcut o descoperire, Pandele.

PANDELE : Mare ?

JANA : Foarte mare.

PANDELE : Secretă ?

JANA : Foarte secretă.

PANDELE *(impunîndu-și discreție și reîncepînd să cînte)* : „Ce s-ar face fetele de n-ar fi iubirile..."

JANA : În cîntecul ăsta, Pandele, nu-i vorba numai de ceea ce se înțelege de obicei prin iubire.

PANDELE : Asta-i descoperirea ?

JANA : E vorba de toate iubirile !

PANDELE : Nu vorbi !

JANA : Și de-o iubire... așa... *(unește printr-un gest tot ce s-ar putea afla în fața ei : și case, și oameni, și cer)*... o iubire pentru tot, înțelegi ?

PANDELE *(reluînd melodia)* : „Ce s-ar face fetele de n-ar fi... *(se întrerupe și nuanțează în noua accepție «iubirile» ?"*

JANA : Vezi ?

PANDELE : „Ar muri ca frunzele, toamna cînd cad brumele..." Văd !

JANA : Nu mai cînta.

PANDELE : Nu mai cînt.

JANA : Și povestește-mi ceva. Așa, despre tine, ce-ai mai făcut ? La ce te-ai mai gîndit ?

PANDELE : Cu dragoste ?

JANA : Fără !

PANDELE *(voit plicticos)* : „A fost odată ca niciodată o sondă. Se terminase forajul, se cimentase coloana..."

JANA *(preluînd)* : „Și-n ultima zi au început să apară presiuni..." Asta am mai auzit-o !

PANDELE : Dacă ai vrut „fără"...

JANA : Fără, dar nu deloc !

PANDELE *(o altă poveste)* : „Acum vreo cîțiva ani, care va să zică..."

JANA : Vreau o poveste mai nouă.

PANDELE : „...sau poate numai acum cîteva luni, sau cîteva zile, m-am îndrăgostit de-o fată".

JANA : „Mai frumoasă decît toate fetele."

PANDELE *(după ce o privește cu atenție ca pentru a se convinge)* : Frumoasă — frumoasă... dar nici cea mai frumoasă ! *(Radical.)* Să nu exagerăm !

JANA : Ba cea mai frumoasă, Pandele ! Cînd iubești, e totdeauna „cea mai"... *(Și ea radicală.)* Din oficiu.

PANDELE *(ca nevrînd încotro)* : Bineee... „M-am îndrăgostit de cea mai frumoasă !"

JANA *(simplu, ca un adevăr oarecare)* : Și ea nu te iubea...

PANDELE : Nu mă iubea ? Adică, știi tu sigur că nu mă iubea ?

JANA : Unde-ai mai pomenit tu, Pandele, o poveste în care să se iubească amîndoi de la bun început? S-ar termina prea repede.

PANDELE *(resemnat)* : „Și ea nu mă iubea..." *(Revoltat.)* Dar și așa, vezi, cînd nu se iubesc, tot repede se termină.

JANA *(ca o soluție)* : Trebuia s-o fi „mințit" și tu că-i aduci luna și stelele.

PANDELE *(a privit cerul îndelung, cu părere de rău)* : Nici că s-ar fi putut, că era cer fără lună !

JANA : Înseamnă că i-o adusese altcineva mai înainte...

(Pe ultima replică, apare lîngă ei Valentin Horia, arătînd aşa cum poate să arate un om după 5—6 pahare de băutură.)

HORIA : Tovarăşi ! Salvaţi-mă ! Daţi-mi o idee de toast !

PANDELE *(amuzat)* : Cu dragoste ?

HORIA : Depăşit ! Rîde lumea !

PANDELE : Ca să vezi... *(Janei)* Contradescoperire !

HORIA *(cu importanţa omului ametit)* : Şi aceasta, pentru că dragostea, ca şi petrolul, e un zăcămînt limitat. Se prospectează, se extrage şi, într-o bună zi, gata ! Rămîn amintirile !

JANA : Păcat !

HORIA : E o lege a firii.

JANA : Păcat că în urma ta nu va rămîne nimic.

HORIA : Prezentul contează.

JANA : Şi tu eşti totdeauna absent. Horia !

HORIA *(voit tandru, afectuos)* : Cît de sincer mă compătimeşti...

JANA : Poate prea sincer.

HORIA : În urmă cu 25 de ani aş fi făcut pentru dumneata marea şi, evident, singura pasiune. Apropo, se spune că prin geriatrie... *(Transfigurat.)* Tovarăşi, am găsit : Să bem pentru geriatrie ! H_3 ! *(Muzică, aplauze, clinchet de pahare şi, inerent, o anumită interferenţă a dialogurilor : Maria Andone, Radu şi Teiu, într-o parte a scenei ; Horia şi Nata, în cealaltă).*

RADU : Primul toast pe care n-o să-l refuze nici Teiu.

NATA *(mai mult decît autoritară)* : Horia !

MARIA *(strict lui Teiu, ca la un consiliu intim)* : Într-adevăr ? Eşti de părere să bem ?

NATA *(lui Horia, luîndu-i paharul din mînă)* : Eşti la al zecelea, Horia !

TEIU *(Mariei)* : Ispita e mare...

HORIA *(nedreptăţit)* : H_3 e o victorie a ştiinţei !

RADU *(pregătindu-se să ciocnească cu Maria şi Teiu)* :... Să întinerim, atunci !

MARIA *(corectiv realist)* : ...Să rămînem aşa cum sîntem !

TEIU *(completînd şi el urarea, mai mult lui Radu)* : Să nu îmbătrînim peste noapte !

NATA *(din nou lui Horia)* : Şi ar fi cazul, Horia, să nu mai uiţi nici o clipă unde te afli !

HORIA : Să nu uit ? *(Luîndu-şi un nou pahar.)* Atunci, să bem, tovarăşi, pentru ca să nu uităm... şi să ţinem minte mereu... *(Şi pentru că a uitat de-acum ideea.)*... Şi să ne amintim totdeauna... şi să nu ne înşele niciodată memoria... Şi ce mai încolo şi-ncoace : trăiască memoria !

TEIU *(în continuarea aceleiaşi urări)* : Iar pentru memorie, cu atît mai mult ! Aici ai nimerit-o, Valhoria !

RADU *(amuzat totuşi)* : S-a ameţit complet ! Tot timpul rîde, ar bea... *(Apoi ca invitîndu-l să se apropie.)* Tovarăşe Horia !

TEIU : Nu-l striga ! *(Şi pentru că Radu pare surprins.)* Maria Andone ar fi preferat să nu-l strigi...

RADU *(neînţelegînd încă)* : Un pahar în plus, unu' în minus... Ce importanţă mai are ! Tovarăşe Horia !

TEIU : ...Şi să-l eviţi...

RADU : Dar e absurd ! Îl cunosc foarte bine !

TEIU : ...Şi, eventual, să-i acorzi mai puţină încredere...

RADU : Ne aflăm totuşi la aceeaşi masă !... Serbăm acelaşi eveniment !

TEIU : ...Şi ţi-ar mai fi putut dovedi că nici nu-l cunoşti, că nu serbează nimic. *(Apoi, ca cerîndu-i confirmarea.)* Te rog, Maria Andone, convinge-l !

MARIA : Dar nu ştiu... Cum să-l conving ? Şi de ce tocmai eu ? Cu ce drept ?

TEIU : Să zicem... cu dreptul memoriei.

MARIA : Dumneata mă sperii !

TEIU : Dumneata, nu mai puţin ! Şi asta pentru că nu pot crede că acest glasvand, bunăoară *(îl întredeschide)*... să nu-ţi amintească nimic. *(Invitînd-o să treacă de partea cealaltă.)* N-ai mai fost în această încăpere ? Ori, poate crezi că discuţia la care, fără voia noastră, am fost martori nu l-ar putea interesa pe Radu Andone ?

RADU : Care discuţie ? Aţi venit odată cu mine... Nici n-aţi avut cînd.

MARIA : Ba da... La sosire ! Cînd Nata şi Horia mai făceau încă ultimele pregătiri.

TEIU : Exact ! Cînd luminile nu fuseseră încă aprinse *(încăperea principală a festivităţii trece în întuneric)*, cînd masa nu fusese încă ornată, şi cînd noi, primii veniţi, se pare, am fost rugaţi să ne retragem puţin... şi ne-am retras aici.

(Un reflector descoperă din nou încăperea principală, de data aceasta fără invitaţi ; semiîntuneric, linişte, senzaţie de gol ; Nata şi Horia fac ultimele

pregătiri — pe tot parcursul scenei vor orna masa cu flori, sticle de băutură etc.)

NATA : Încep să nu te mai recunosc, Horia ! Sprinten, vioi, tinerel !

HORIA *(cu totul altfel decît pînă acum : lucid şi cinic)* : Apropierea festivităţilor mă reconfortează.

NATA : Oricare ar fi, oriunde ?

HORIA : Invitat să fiu... Dacă-s invitat, închid ochii.

NATA : E o filozofie...

HORIA : E o experienţă de viaţă.

NATA *(pentru că Horia îşi umple un pahar)* : Bei cam mult !

HORIA : Nu-s invitat prea des...

NATA : Şi dacă presiunea ar continua să crească ?

HORIA : Să crească lent.

NATA : Nu văd deosebirea.

HORIA : Şase toasturi să prind şi pe urmă... potopul.

NATA : S-ar putea ca Teiu să fie de altă părere...

HORIA : Îl priveşte ! Libertatea opiniei !

NATA : Eşti cinic....

HORIA : În afara producţiei.

NATA : Şi izbucnirile astea naive, de duşman declarat, nu se mai poartă, Valhoria. S-au demodat.

HORIA : Croiala clasică, madam...

NATA : Stofa rămîne veche !

HORIA : Cu alte cuvinte : „S-a sfîrşit cu tine, Horia !"

NATA : Cu aceleaşi...

HORIA : Şi nu mai sînt bun de nimic?

NATA : La cimentări... în producţie... controlat zi de zi...

HORIA : Şi în viaţă ?

NATA : Depinde...

HORIA : De mine ?

NATA : De felul cum vei răspunde la următoarele trei întrebări : Cînd pleacă trenul spre Bucureşti ?

HORIA : La 0,40. Noaptea.

NATA : Şi bilete ?

HORIA : Pînă în ultima clipă.

NATA : Şi presupunînd că aş cumpăra două bilete, al doilea fiind pentru Radu, cunoşti vreo metodă ca să-l determin să plece ?

HORIA : Constrîns ?

NATA : De bună voie.

HORIA : Compromis ?

NATA : Dimpotrivă.

HORIA : Rechemat ?

NATA : E stupid.

HORIA : Implicat în... ?

NATA : Fără implicaţii.

HORIA : Cu dosar ?

NATA : Fără dosare.

HORIA : Pe vremea mea...

NATA *(ca la capătul unei demonstraţii)* : Vezi, asta e, Valhoria ! Vremea ta a trecut. Secolul XX — a doua jumătate — preferă beţia de idei, virusul psihologic şi sentimentul complex — sumă de sentimente...

HORIA *(naiv)* : Şi Radu Andone ?

NATA : În ultimă instanţă, un bărbat ca toţi bărbaţii, şi un creator ca toţi creatorii.

HORIA : Intriga, însă...

NATA : Fără intrigă ! Sînt alături de el, caut să-l înţeleg şi-i vreau binele. Sincer. Îl iubesc.

HORIA : Şi cine-ţi dă siguranţa... ?

NATA *(întrerupîndu-l)* : Mă iubeşte şi, ceea ce tu n-ai să înţelegi, se iubeşte.

HORIA *(ştie şi el)* : Un rest de egoism, puţin orgoliu, o mică vanitate...

(Pe replica lui Horia, Nata deschide uşa glasvandului, înţelege că Maria Andone şi Teiu le-au urmărit întreaga discuţie, dar, mascîndu-şi prima reacţie, încearcă să se comporte ca şi pînă atunci.)

NATA *(continuînd replica lui Horia)*:... Şi mult neprevăzut, foarte mult. Horia ! Să-nchini, apropo, nu uita, şi pentru acest neprevăzut.

HORIA *(fără să realizeze comicul situaţiei)* : O să-i displacă lui Teiu. De neprevăzut, să n-audă.

NATA : De cel tehnic, poate. Dar există şi unul uman. Poate fi şi el prevenit ?

HORIA : Te referi tot la plecarea lui Radu ?

NATA : Nu mai vorbesc cu tine, Horia Vorbesc direct cu tovarăşul Teiu.

TEIU : Promit să fac tot ce depinde de mine.

NATA : Informîndu-l şi asupra acestei discuţii ?

TEIU : Nu informîndu-l. Cerîndu-i s-o înţeleagă.

NATA : Înseamnă că nu-l cunoşti. Va evita să-ţi răspundă.

TEIU *(apropiindu-se de Radu, aflat din nou în plină lumină, ca şi la începutul retrospectivei)* : Poate că într-adevăr nu te cunosc. Şi poate că n-ai să-mi răspunzi. Dar nu te minţi. În jurul acestei mese sînt tot felul de oameni. Şi nu serbează toţi acelaşi eveniment. Şi nu pe toţi îi cunoşti.

(Pe ultimele cuvinte se aude ţiriitul prelung al unei sonerii.)

RADU *(fericit c-a găsit un pretext)*. A sunat cineva ! S-ar putea să nu

fi auzit! Poate-i Floricel... Eu mă duc să deschid!

(Un reflector, simultan cu plecarea lui Radu, o va descoperi într-un colț al scenei, ca și la începutul piesei, pe interpreta Janei.)

INTERPRETA *(lui Teiu, care se apropie de rampă)*: Dar trebuia să-l oprești! Să-i ceri să-ți răspundă!

TEIU: Ar fi trebuit... Dar Radu Andone a preferat să alerge spre ușă, s-o deschidă chiar el, să facă orice, dar să evite răspunsul.

INTERPRETA: Și ceilalți?

TEIU: Muzica de dans, clinchetul paharelor și toasturile lui Horia se auzeau ca și pînă atunci. *(Într-adevăr se aud, și simultan se luminează din nou locuința Nataliei. În jurul mesei — obișnuita agitație.)*

HORIA: Tovarăși, îngăduiți-mi un toast pentru neprevăzutul care în această clipă intră pe ușa noastră!

FLORICEL *(intrînd pe fondul unei liniști desăvîrșite)*: Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 47 de atmosfere! Tendință continuă de creștere...

RADU *(luîndu-i buletinul din mînă)*: Cu următoarea cursă, toată lumea la schelă! *(Și pentru că muzica a reînceput.)* Opriți, vă rog, muzica!

(Totul reintră în întuneric, cu excepția pianului, la care a reapărut Maria Andone, și a acelui colț al rampei unde a rămas interpreta; din nou, muzica de la început.)

INTERPRETA: La capătul aceleiași zile, Jana Mincu nu mai era în viață. Radu Andone se întreba în ce măsură e vinovat de cele întîmplate, iar Maria Andone se simțea, pentru prima oară, cutremurată. Dar despre toate acestea, dacă n-aveți nimic împotrivă, în partea a doua a piesei.

CORTINA

PARTEA a II-a

Ridicarea cortinei pare să redeziteze întrutotul începutul părții I: același pian, același motiv melodic, aceeași intervenție discretă a reflectorului. În scenă, tot ca și atunci, Maria Andone — la pian, și interpreta Janei — cît mai aproape de rampă.

INTERPRETA: Partea a doua a piesei, așa cum ați prevăzut probabil și dumneavoastră, se desfășoară la schelă, avînd în centrul acțiunii continua creștere a presiunilor. Spre deosebire, însă, de partea întîi, obișnuitele intervenții ale lui Petre Teiu privind evoluția personajelor și evoluția dramei se vor îmbina acum, în spiritul unei cît mai fidele reconstituiri, cu intervențiile Mariei Andone. Și iată de ce:

Maria Andone a fost singurul personaj aflat în permanență în biroul lui Radu. Străină de latura tehnică a procesului, ea s-a putut concentra, aproape exclusiv, asupra evoluției umane, aș spune, a presiunilor și respectiv a conflictului. Și, în sfîrșit, pentru că drama Mariei Andone, prin forța lucrurilor, nu a putut cunoaște exteriorizări pe măsura adevăratei ei intensități. În momentele hotărîtoare, străină de viața sondei, era obligată să reacționeze în surdină: printr-un gest, o privire, un surîs. Pornind de aici, vom răspunde și unei nedumeriri provocate adesea de muzica oarecum neobișnuită a acestui spectacol: renunțînd la obișnuita ei funcție ilustrativă și reprezentînd-o strict pe Maria Andone, muzica își propune să aducă fiorul unei participări active, de pe poziția unui personaj real, conștient de toate sensurile și implicațiile dramei[1]. Firește, veți spune, Maria Andone nu putea bănui la timpul respectiv nimic din ceea ce avea să urmeze. Foarte adevărat! Dar a existat totuși un moment în desfășurarea dramei, și prin aceasta în viața Mariei Andone, cînd realizînd apropierea pericolului — în limitele piesei, a deznodămîntului —, diferitele întîmplări și discuții înregistrate la timpul lor, mai

[1] Deci încă o dată: nimic din ceea ce se înțelege în mod curent prin muzică de scenă. Intervențiile melodice reprezintă replici — intenții, temeri, frămîntări, tot ceea ce, pentru a nu falsifica raporturile precise ale dramei, n-a putut fi încredințat textului.

www.cimec.ro

mult sau mai puţin involuntar, au căpătat dintr-o dată semnificaţie, sens... *(Şi întorcîndu-se spre scenă ca pentru o confirmare.)* Maria Andone!

MARIA *(fără să se ridice de la pian)*: Da, a existat un asemenea moment. Mă aflam în biroul lui Radu, era trecut de ora 3 noaptea, şi Floricel tocmai adusese un nou buletin.

VOCEA LUI FLORICEL *(ca de foarte departe)*: Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 93 de atmosfere! Pronunţată infiltraţie de gaze! Prim simptom eruptiv! Apropierea de sondă, periculoasă! Jana Mincu transmite...

MARIA: Şi-n clipa aceea, poate o să vi se pară de necrezut *(muzica se întrerupe)*, am avut sentimentul că retrăiesc fulgerător toate cele întîmplate, că asist din nou la tot jocul acela cumplit al presiunilor, de parcă atunci aş fi intrat pentru prima oară în biroul lui Radu, şi pentru prima oară, atunci... căpătasem puterea să văd, să aud, să înţeleg.

(A reînceput să se audă muzica, s-a luminat între timp şi biroul lui Radu, şi Maria Andone tocmai a intrat în birou.)

MARIA *(comentînd interiorul)*: Un birou care nici măcar nu-i birou... Avînd în stînga *(ridică o draperie)* o încăpere nefolosită, iar în dreapta *(deschide o uşă)*... întuneric complet![1]

RADU: Nu exagera, mamă. Aşteaptă să aprindem lumina.

MARIA: Nu lumina! Fereastra, te rog... Pentru că o încăpere insuficient aerisită... şi toţi elevii mei ştiau acest lucru...

RADU *(deschizînd o fereastră care răspunde spre cîmpul de sonde)*: Poftim, fereastra!

MARIA: Şi cînd rămîi noaptea la schelă? Sper că nu dormi pe birou?

RADU: Trebuie să fie pe undeva un pat, un şezlong... *(Arată în direcţia aşa-zisei încăperi nefolosite.)*

MARIA *(descoperind biblioteca)*: Şi dacă aş fi bănuit unde o să ajungă toate aceste cărţi, nici nu ţi le mai trimiteam! Cît se poate citi? Pînă la urmă o să-ţi strici ochii.

RADU: Mamă, mi-ai mai spus. Am o memorie excelentă.

MARIA: Aştept să-ţi vină ideea să-mi oferi şi un scaun...

RADU *(aducînd două scaune)*: Altceva?

MARIA *(venind spre rampă, sala fiind imaginată ca o prelungire a biroului)*: Nu pot înţelege de ce a fost nevoie ca biroul să aibă în prelungire toată această sală?!

NATA *(care tocmai a intrat şi a auzit ultima replică; ironică)*: Aici se adună oamenii dimineaţa, înainte de a pleca la lucru, şi seara, cînd se întorc... *(Ca şi cum s-ar scuza.)* Eu i-am şi spus lui Radu: ar fi trebuit să-i dăm foc!

RADU: Nata!

NATA: Bine..., *(concesivă)* nu-i mai dăm!

FLORICEL *(aducînd un buletin şi rămînînd în scenă doar pe durata replicii)*: Orele 21.00! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 49 de atmosfere[2]

MARIA *(ca pentru sine)*: 49... *(Apoi, Natei.)* 49 e mult?

NATA: Ceva mai puţin de 50. Aproximativ cu 1.

MARIA: Şi de ce tocmai în spatele coloanei?

NATA: Probabil pentru că acolo apar...

MARIA *(exasperată)*: Ar putea să-ţi fie ruşine! Astea nu sînt răspunsuri, şi pe viitor n-am să te mai întreb nimic. Absolut nimic! *(Trece în încăperea cealaltă, în aşa-zisa „încăpere nefolosită", unde va începe să facă puţină ordine.)*

RADU *(Natei)*: Pari bine dispusă.

NATA: S-ar putea să am şi anumite motive.

RADU: Mai explicit, te rog.

NATA: Am reţinut biletele pentru trenul de 0.40.

RADU *(nu fără o anumită admiraţie)*: Tu eşti nebună, Nata!

NATA: Şi pentru că tot sînt nebună: ştii ce am în pachet?

RADU *(desfăcîndu-l)*: Caşcaval, parizer, pîine tăiată felii.

NATA: Exact! Sandvişuri! Pentru drum! *(Îi întinde mîna ca pentru a-i fi sărutată.)*

RADU: Nata, fii rezonabilă!

NATA *(imitîndu-l)*: „Nata, fii rezonabilă..." *(Apoi, rîzînd îndelung.)* Mi-amintesc că odată, în timpul unei excursii, eram în anul II, mi se pa-

---

1 Decorul — în limitele indicaţiilor existente — la aprecierea regiei.

2 Exprimate laconic, mereu aceeaşi formulare, replicile lui Floricel vor trebui să difere prin subtextul dramatic corespunzător fiecărei noi presiuni. La 49, bunăoară — invitaţie la prudenţă; la 55 — îngrijorare; la 62 — solicitare afectivă; la 71 — alarmă prelungită, febrilă etc.

re, ne-am pomenit fără voia noastră desprinşi de grup. Şi mi-ar fi plăcut, ţi-aminteşti, să rămînem departe de toţi ceilalţi. Dar tu şi atunci mi-ai cerut să fiu rezonabilă.

RADU : N-am fost împreună în nici o excursie... Astea-s fanteziile tale !

NATA : Dar am fi putut fi. *(Şi oferindu-i un sandviş.)* Parizerul presupune mai puţină imaginaţie.

RADU : Şi ştii la fel de bine că nu mi-a plăcut niciodată.

NATA : Parizerul. Ştiu. Iar mie, bărbaţii fără imaginaţie.

RADU *(aparent calm)* : Ultimul buletin indica 49. Şi vreau să mă pot gîndi. Am nevoie de linişte.

NATA *(luînd de undeva, de pe un raft, o carafă)* : Toarnă-mi puţină apă. Vreau să-mi clătesc mîinile.

RADU *(acceptînd totuşi)* : A ajuns la tine o manie !

NATA : Te înşeli. *(Şi în timp ce Radu îi va turna apa.)* E un mic şantaj psihologic. Vrînd-nevrînd, sîntem nevoiţi să ne gîndim la avantajele confortului.

RADU : Nata ! Încetează !

NATA : Şi să-ţi aminteşti că, în urmă cu ani, tot în timpul unei excursii — mai toarnă-mi puţin ! —, am coborît într-o gară. Mi se făcuse sete. — Nu atît de multă, ajunge — Şi-abia după ce am găsit pompa de apă — ce pompă ! o nenorocire ! — nu m-ai lăsat să beau ' Să nu răcesc... *(Bea şi acuma din pumni.)* Era într-adevăr rece.

RADU : Nu înţeleg unde vrei să ajungi. Ce rost au toate aceste excursii ? De ce le inventezi ?

NATA *(ca şi cum n-ar fi auzit sau, poate... dimpotrivă)* : Am promis că vei da un telefon la gară. Trebuie confirmate biletele.

RADU : Cred că n-ai să mă înţelegi niciodată...

NATA : Ori cu alte cuvinte : „Nata *(ca o implorare)*, n-am dreptul să plec... *(Apoi, grandilocvent.)* Presiunea la sondă ar putea să mai crească, sonda ar putea fi în pericol şi răspunzător pentru tot ce s-ar mai putea întîmpla în următoarea sută de ani pe pămînt, sub pămînt şi în ceruri, sînt numai eu : inginerul Radu Andone.“ *(Ridicînd receptorul.)* Alo ! Daţi-mi gara !

RADU : N-ai alte argumente ?

NATA : Încetează să fii ridicol ! Penibil ! Şi încearcă să înţelegi că n-ai venit aici pentru a-ţi sufleca mînecile şi a te vîrî pînă la gît în pe-trol. Ai venit să verifici un nou sistem de foraj. Şi ai forat, l-ai verificat ! Obligaţiile tale au şi încetat ! *(Din nou în receptor.)* Alo !... V-am rugat, gara... *(În aceeaşi clipă l-a zărit însă pe Teiu şi a întrerupt convorbirea.)*

TEIU : Nu trebuia să închizi. Se obţine greu.

NATA : Ca de obicei, ironic !

RADU : Eu aş fi preferat să-mi spui mai întîi ce se aude. Ce veşti ?

TEIU : Nimic deosebit. Creşte...

MARIA *(ca pentru sine, în încăperea alăturată)* : „Nimic deosebit... creşte...“ Dar asta-i vocea lui Teiu ! *(Şi trecînd în biroul lui Radu.)* Te-am recunoscut după voce.

NATA *(surprinsă)* : Aproape şi uitasem că te mai afli aici. *(Şi pentru că Maria Andone o priveşte insistent.)* Ce ţi se pare curios ?

MARIA : Nimic, aşa... Pari mereu alta, schimbată. *(Din depărtare se aude şuieratul unei locomotive.)*

NATA : Şi ai ţinut cu tot dinadinsul să mi-o spui. Să nu-mi închipui. cumva, că n-ai urmărit întreaga discuţie.

MARIA : Dar deloc, Nata ! Te înşeli ! Aici e foarte cald. Afară trebuie să fie răcoare... *(Şi încurcîndu-se din ce în ce mai mult în explicaţii.)* Şi voiam să cobor, să iau puţin aer... *(Coboară spre interpreta Janei, pe care un reflector tocmai o luminează.)*

INTERPRETA : N-ai fost cinstită, Maria Andone ! Trebuia să-i fi răspuns : „Da, am ascultat întreaga discuţie ! Am înţeles tot ce urmăreşti ! Şi-am să-l previn pe Teiu ! Am să-l previn chiar acum !“

MARIA : Să-l previn ? Dar nu ! Nu puteam să-l previn ! Pe atunci, vezi, eu mai eram convinsă că Nata are dreptate... Şi m-aş fi bucurat să-l ştiu pe Radu plecat, cît mai departe de sondă, de schelă... *(Odată cu ultimele cuvinte, interpreta Janei reintră în întuneric, iar în biroul lui Radu — odată cu revenirea Mariei Andone — se aude sunînd telefonul.)*

TEIU : Alo ! Cine ? Gara ? *(Din ce în ce mai surprins.)* Trei bilete pentru trenul de 0.40 ? Trebuie să fie o greşeală. *(Se uită la Radu ca pentru a primi confirmarea, apoi la Nata, la Maria Andone.)* Sau poate, cine ştie ? Nu. Nu le anulaţi. Aşteptaţi să vi se comunice. *(Închide telefonul.)*

NATA *(lui Teiu, ostentativ)*: Vedeţi vreun motiv special pentru care n-ar fi trebuit să reţinem biletele?

TEIU: Eu aş vedea chiar mai multe.

FLORICEL *(cu intrarea ei obişnuită)*: Orele 12.30! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 53 de atmosfere Cui predau buletinul?

TEIU: Natei, te rog. *(Natei)* Unul dintre motive.

NATA *(pierzîndu-şi calmul)*: În situaţia dată, indiferent de toate aceste buletine...

TEIU: Sau dimpotrivă, ţinînd seamă de ele...

NATA: ...nu mai există decît două soluţii!

TEIU: Reţinem sau nu reţinem bilete.

NATA *(iritată)*: Prima — şi vorbesc cît se poate de serios — o intervenţie preventivă, pe parcurs, la o presiune rezonabilă.

RADU: Dar care ar echivala cu omorîrea sondei! *(Cîteva clipe de tăcere, muzica reamintind scena de pe peron şi replica „Sonda aceasta... sînt eu".)*

NATA: Şi a doua — care ar putea să ne convină şi mai puţin — să nu intervenim încă şi să acceptăm liniştiţi eventualitatea erupţiei.

TEIU: Există şi o a treia.

NATA: Fantezistă, poate!?

TEIU: Lipsită de orice fantezie: stabilizarea naturală a presiunii.

RADU *(într-o agitaţie aparent nejustificată)*: Şi în acelaşi timp, cea mai simplă! Cea mai logică! Teiu are dreptate!

NATA: Şi tot pentru că are dreptate *(accentuînd ironia)* şi pare atît de convins de iminenta stabilizare a presiunii, tovarăşul Teiu n-a pregetat nici o clipă în a-şi lua toate măsurile de siguranţă. *(Şi pentru că Teiu surîde.)* Nu văd nimic amuzant.

TEIU: Evit neprevăzutul... V-am promis...

NATA: Atunci, să trecem de-a dreptul la omorîrea sondei.

TEIU: Ar fi şi asta o soluţie. Aţi prinde încă trenul de 0.40.

INTERPRETA *(de undeva dintr-un colţ al scenei, nemaiputîndu-se stăpîni parcă)*: Dar trebuia să-i explici că a fi pregătit pentru intervenţie în orice moment e o datorie elementară, pe cînd a omorî sonda la 53 de atmosfere, cînd nu e încă un pericol direct... e absurd!

TEIU: O ştia foarte bine şi singură. Era doar inginer. Şi cred că nici nu spera să mă convingă. O irita doar faptul — ceea ce-i esenţial pentru înţelegerea situaţiei — că în acel moment Radu şi cu mine ne aflam pe aceeaşi poziţie: să nu intervenim, stabilizarea mai este posibilă. *(Interpreta reintră în întuneric.)*

NATA *(reluînd scena)*: Şi pentru că mi se pare că rămăsesem la tren: dumneata, fii sincer, te poţi descurca la fel de bine şi fără ajutorul lui Radu...

TEIU *(dezarmant)*: Ei, nu... E o cursă prea ieftină...

NATA: Dar din moment ce tot ai început pregătirile în vederea intervenţiei *(şi subliniind)* fără aprobarea lui...

TEIU *(pentru că Radu nu comentează)*: N-a reacţionat nici el... Trebuia o doză mai mare!

NATA *(nerezistînd provocării)*: Şi totuşi, la 0.40 vom fi pe peron.

TEIU: Dacă-l convingi, vin şi eu: vă aduc şi flori, vă car şi valizele...

NATA: Şi asta numai pentru a încerca pînă în ultima clipă să-l opreşti...

TEIU: Exact! Pentru asta! Şi de fapt, nu pentru asta: pentru a-ţi dovedi cît de sigur sînt că nu va pleca. *(Se pregăteşte să treacă în biroul lui.)*

NATA: Dar n-aţi servit nici un sandviş...

TEIU: Lăsaţi... La 0.41... După plecarea trenului.

NATA *(lui Radu, după plecarea lui Teiu)*: Aşa cum era de aşteptat! Nici n-ai intervenit!

RADU: Am fost însă reprezentat...

NATA: În măsura în care mă ajută memoria, eşti autorul unui sistem de foraj, care în următoarele ore îşi va cîştiga sau nu confirmarea.

RADU: Şi ca de obicei, mă comport, probabil, penibil, ridicol...

NATA: Dacă n-ai fi, ai alege totuşi un drum, o soluţie, ai lua o hotărîre.

RADU: Atîta timp cît presiunea se mai poate stabiliza, n-am nici un motiv.

NATA: Intervenind însă în ultima clipă, s-ar putea crede că ai vrut să-ţi maschezi, printr-o hotărîre de ultim moment, nereuşita, compromiterea.

RADU: Mi-ar fi, de-acum, totuna.

NATA: Te înşeli. Cînd omori o sondă la 53 de atmosfere, poţi fi acuzat cel mult de un exces de prudenţă. Şi încă de un exces justifi-

cat : nu te-a interesat sonda, extracția, ci pur și simplu forajul. Important și decisiv pentru tine era să verifici acest nou sistem de foraj ! Ești om de știință, cercetător. *(Neînțelegîndu-i privirea.)* Ce te surprinde ?

RADU : Nimic. Sau poate felul tău de a gîndi.

NATA : Minți. Te surprinde faptul că gîndim la fel, că ne punem aceleași întrebări, că găsim aceleași răspunsuri. *(Se aude sunînd telefonul, dar Nata îl închide imediat.)* Lipsește din birou.

RADU *(alarmat)* : Trebuia totuși să întrebi... Poate era urgent...

NATA : Nu-ți căuta pretexte pentru a întrerupe discuția ! Trebuie să hotărăști !

RADU : Sonda aceasta nu va fi omorîtă !

NATA : E ultimul moment cînd o mai poți face din proprie inițiativă.

RADU : Și nu va fi omorîtă nici acum, nici mai tîrziu, niciodată.

NATA *(ca pentru sine)* : Niciodată ? *(Cu părere de rău.)* Dacă l-aș fi bănuit pe acest niciodată, n-aș mai fi fost astăzi aici. Și n-aș fi făcut greșeala de a te considera un om deosebit. *(Sună din nou telefonul.)* Alo ? Gara ? O clipă... *(Acoperind receptorul cu palma.)* Și vezi — o să ți se pară ciudat — pînă în ultima clipă am crezut că, sunînd telefonul, vei spune totuși „da". Dacă nu din convingere, cel puțin din dorința meschină de a te reîntoarce la masa ta de lucru. *(Ispită).* Să întreb la ce oră sosește ? Mi se pare că la 6.50... *(Încetînd jocul.)* Și din dorința de a telefona dis-de-dimineață profesorului, colegilor : „Alo... am revenit ! Sistemul s-a verificat. Perfect... Sonda ? Nu, m-am ocupat exclusiv de foraj..." Sau din dorința, și mai meschină, de a umbla pe străzi asfaltate, de a nu te spăla deasupra unui lighean și, în sfîrșit, din dorința, omenească și ea, ca la ora cînd vei deveni tandru și declarativ... *(Pe ultimele cuvinte a intrat Jana, fără a fi pentru moment observată.)* Alo !... *(Bate în furcă.)* Au închis ! Oricum, e însă bine că te-ai hotărît într-un fel și că l-ai ales singur pe „nu". Și nici n-ai să regreți. Tu ai nevoie, în fond, de un om care să-ți admire frămîntările, chibzuința. *(Observînd-o, în sfîrșit.)* Jana, tu n-ai vrea să fii un astfel de om ? *(Și pentru că sună din nou telefonul.)* Le răspund eu ? Le răspunzi tu ?

RADU : Să mai aștepte... Să le rețină. *(Și ca să justifice concesia.)* Poate pînă atunci se va stabiliza... *(Părăsește biroul.)*

NATA *(abia acum răspunzînd la telefon)* : Alo ! Cine ? Cristea ?... A și plecat ! *(Apoi, cu siguranța învingătorului.)* Nu mi-ai răspuns, Jana, n-ai vrea să fii un astfel de om ?

JANA : N-am înțeles. Ce fel de om ?

NATA *(controlîndu-se)* : A, nu ! Nimic ! Gîndurile... Asociații cît se poate de stranii ! Mă întrebasem o clipă dacă ai fi în stare să cucerești un bărbat.

JANA : Să cuceresc ? Un bărbat ?

NATA : Dar acum nu mai are importanță. Radu nu se mai află în birou. A plecat.

JANA : Nu-i nimic. Îl aștept.

NATA : Și aș mai fi vrut să-ți precizez că, de la o anumită vîrstă, naivitățile — ca și rochițele prea scurte — devin puțin indecente.

JANA : Cred că cel mai bun lucru ar fi să nu-ți răspund.

NATA *(regretînd)* : Dar m-ai înțeles greșit. *(Exagerat de serviabilă.)* Eu aș fi vrut dimpotrivă să te ajut : să te învăț cum să te îmbraci, cum să te porți, cum se cucerește un bărbat...

JANA *(sec)* : Contez pe bunul simț.

NATA : Numai pe bunul simț ? Fără să știi după ce criterii trebuie să alegi ciorapii cu dungă sau fără ? Fără un ruj Revlon ? Fără o pudră Coty ? *(Izbucnind într-un hohot de rîs.)* Dar am glumit, Mincule ! Am vrut să te necăjesc. *(Și luîndu-și un șal.)* Restul scuzelor, cînd mă întorc de la gară. Am plecat ! *(Sărutînd-o pe obraz.)* Îmi închipui că Radu se poate întoarce din moment în moment, și n-aș vrea să te intimideze prezența mea... *(Rîde, ca după o nouă glumă, și dispare.)*

MARIA : Nu trebuia să-i fi dat voie să te sărute, Jana ! Trebuia s-o zgîrii, s-o bați, s-o lovești !

JANA : Ce curios ! Dumneata stai, te uiți la oameni, de parcă ai voi să le spui de fiecare dată ceva... și nu le spui nimic.

MARIA *(ca pentru sine)* : Da, e adevărat ! Atunci nu i-am spus nimic.

JANA *(neauzind-o)* : Iar eu, dimpotrivă, eu simt nevoia să spun... așa... tot ce gîndesc și ce simt, iar dacă am o bucurie — uitați-vă — mi se citește pe față !

MARIA *(citind)*: Trebuie să fie o bucurie cu adevărat mare.

JANA *(în joacă)*: Sigur... Sînt cineva!

MARIA: Poftim?!

JANA *(cu importanţă)*: Creatoarea unei noi metode! Pentru sondă, vorbesc. În cazul intervenţiei. N-aţi înţeles?

MARIA: Mi se pare că nu.

JANA: Dar e o soluţie cît se poate de simplă. V-aş putea-o explica... Şi în cel mult 3—4 săptămîni, dacă vă explic metodic...

MARIA *(cu părere de rău)*: Poimîine seara plec.

JANA: Dar e descoperirea mea! A fost tema lucrării mele de diplomă! Doi ani am lucrat! Colegii spuneau că am o idee fixă: intervenţii şi iar intervenţii. Numai şeful catedrei... *(Şi pentru că îl aude pe Teiu apropiindu-se.)* Ssst! *(Se apropie de harta geologică prinsă pe unul dintre pereţi.)* Îi fac o surpriză!

TEIU: Mincule!

JANA: Lucrez.

TEIU: Nu faci nimic.

JANA: Fac propuneri.

TEIU: Te ţii de prostii.

JANA: Tehnice...

TEIU: Mai bine ţi-ai aminti că eşti ditamai inginer!...

JANA *(pentru că n-ajunge tocmai „acolo" sus, unde ar avea ea ceva de însemnat)*: Un scaun, te rog!

TEIU: ...şi specialist în foraj! *(Îi dă totuşi scaunul.)*

JANA: În intervenţii! *(S-a urcat pe un scaun şi-ncepe să tragă tot felul de linii pe desenul reprezentînd, se pare, o secţiune printr-o coloană.)*

TEIU: Şi linia aia, ce-i?

JANA: O idee...

TEIU: Prima oară o văd!

JANA: E o idee nouă.

TEIU: Şi acolo, în dreapta?

JANA: Oglindă de beton.

TEIU: La cît?

JANA: La 1300.

TEIU: Şi vrei să perforezi?

JANA: Se înţelege...

RADU *(care a reintrat între timp şi a urmărit, se pare, tot schimbul de replici)*: În esenţă, rămîne însă tot o intervenţie! Mai rapidă, mai sigură poate, ideea e chiar interesantă, te felicit... *(Schimbînd tonul.)* Dar la o coloană calculată pentru 100 de atmosfere, atunci cînd presiunea a trecut abia de 50, refuz să discut despre intervenţie.

JANA *(nedreptăţită)*: Dar propunerea mea nu-i decît o propunere pentru un caz de forţă majoră! O soluţie de ultim moment! Nu înţeleg ce vă supără.

RADU: Totul! Şi mai ales faptul că nu există om care să nu se simtă obligat să-mi propună soluţii, să-mi vină în ajutor...

TEIU *(întrerupîndu-l)*: Mi se pare firesc. Presiunea a trecut de 50. Trebuie să fim pregătiţi.

RADU: „Pregătiţi!" Ei bine, chiar şi acest „pregătiţi" l-am auzit în urmă cu 10 minute de la Cristea; în urmă cu 5 de la Pandele, şi acum, aici, pentru a treia oară! Sînteţi formidabili! Cum de v-aţi putut aduna? Ce v-a adus?

TEIU: Eu credeam că nici pe dumneata nu te-a adus altceva.

RADU: Ba da! Altceva! M-au adus aceşti patru pereţi! *(Şi pe neaşteptate, simplu, pe tonul unei mari confidenţe.)* Interferenţa aceasta de planuri. *(Indicînd spre fereastră.)* Unul, real — un peisaj în alb şi negru; un al doilea, teoretic *(aprinde şi stinge o veieuză care-şi împrăştie lumina pe rafturile de cărţi)*; şi în sfîrşit, un al treilea *(peretele cu harta geologică)*, peretele alb al prezumţiilor, al calculelor şi soluţiilor neaşteptate, al marilor descoperiri... *(luînd de pe perete o fundă)*, incluzînd bineînţeles funda! *(Mariei)* Ţi-o aminteşti?

MARIA *(surprinsă)*: Funda?

RADU: Cel mai inteligent lucru pe care l-a gîndit fratele dumitale: „Decît să treci prin viaţă fără să laşi urme pe acest perete alb al marilor afirmări, mai bine pune-ţi streangul!" *(Janei, colegial.)* Şi am înlocuit streangul printr-o fundă, din considerente estetice. E funda coroanei de lauri pe care am primit-o într-a întîia de liceu.

TEIU: Ai uitat cel de-al patrulea perete.

RADU *(spre sală, minimalizînd)*: A, da! Această sală! În care se adună oamenii... Colectivitatea... Opinia publică!...

TEIU: A, nu! *(Nuanţîndu-le la adevărata lor valoare.)* Oamenii! Colectivitatea! Opinia publică!

RADU *(ca pentru sine)*: Al patrulea...

TEIU: Al patrulea sau primul... *(Din joc: „Cum vrei s-o iei".)* Cel care nu poate lipsi!

MARIA *(depăşită de sens)*: De ce n-aţi făcut un perete despărţitor?

TEIU: Ca să nu ne despartă...

FLORICEL : Orele 22.00 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 57 de atmosfere !

MARIA *(venind spre rampă, spre interpreta Janei, în timp ce, în scenă, pentru cîteva clipe, biroul lui Radu intră în întuneric)* : 57 ? ! Nu se poate ! Să fi ajuns într-adevăr la 57 ? *(Apoi, interpretei.)* Și Teiu — de parcă mi-ar fi auzit gîndurile — s-a mai întors o dată din drum.

TEIU *(poate numai vocea lui Teiu)* : Să sperăm că peste o oră, cînd mă întorc de la sondă, va fi tot 57.

INTERPRETA : Radu nu i-a răspuns ?

MARIA : Nu l-am mai auzit. Se apropiase de fereastra biroului și repeta la nesfîrșit — cine știe cum și-a amintit — un început de cîntec. *(Un reflector ni-l descoperă pe Radu.)* Eu încercam să fac puțină ordine în birou. *(Într-adevăr, încearcă.)* Și se făcuse liniște, multă liniște, anume parcă pentru a ne auzi unul altuia gîndurile.

INTERPRETA *(intrînd și ea în birou)* : Și Jana ?

MARIA : A răsturnat mai întîi un vas de flori *(îl și răstoarnă)*, s-a uitat apoi în stînga, în dreapta, de parcă ar fi așteptat să fie mustrată *(se uită, așteaptă)*, apoi s-a așezat la birou și a început să lucreze.

RADU *(fără adresă)* : Vezi, mi se pare cumplit ! Să fii specialist în foraj, să ai în fața ta un buletin — 57 de atmosfere —, să știi că acolo, undeva, e în joc soarta a tot ceea ce ai făcut pînă azi, să nu poți interveni cu nimic, să te obsedeze — stupid ! — un început de cîntec, să te amuze că în jur se mai face ordine. *(Se apropie de Jana și-i cercetează pentru o clipă hîrtiile.)* Numai dumneata mai ai tăria de a căuta noi soluții, de a le susține !

JANA : Cred că va trebui schimbată și compoziția noroiului. Va fi nevoie de un noroi mult mai dens.

RADU : Nu mai crezi în stabilizarea presiunii ?

JANA : Ca să fiu sinceră... *(Din priviri : „nu".)*

RADU *(cercetînd-o mai departe, preocupat)* : Acum îmi amintesc precis : stăteai în banca întîi, la margine ! Și-ți venea mereu, nu știu de ce, să rîzi. De ce rîdeai ?

INTERPRETA *(smulgîndu-se parcă din fața lui și venind spre rampă, spre Maria Andone)* : Dar nu se poate, Maria Andone ! Presiunea era în creștere ! Eu sînt sigură că Radu nu mai putea vedea pe nimeni în jur...

MARIA : Și tocmai atunci cînd ai fi crezut că nu mai e în stare să vadă pe nimeni în jur *(convingînd-o parcă să reintre în rol)*, pentru că păreai liniștită și nu erai... *(ca o sugestie)* și respirai agitată, pentru că mai erai îmbrăcată ca pentru festivitate și festivitatea rămăsese în urmă... te-a văzut.

RADU : Cîți ani ai, Jana ?

JANA : 23...

RADU : Și-i cunoști de mult pe Teiu, pe Cristea ?

JANA : De cînd mă știu.

RADU : Ți-a mai pus cineva, vreodată, întrebări din astea prostești ?

JANA : Nu, niciodată. Și nu sînt... prostești.

RADU : Ai încercat, însă, vreodată, o senzație de teamă și nevoia asta absurdă de a vorbi și de a auzi pe alții vorbind ?

JANA : Uneori, la erupții...

RADU *(surprins)* : Cum ? Ai mai participat la erupții ?

JANA *(grav)* : De zeci și zeci de ori.

MARIA *(în șoaptă, ca o indicație regizorală)* : Dar nu așa, mai bine dispusă, rîzînd. Pentru că Jana nu participase de fapt la nici o erupție. Era vorba doar de un simplu joc din anii copilăriei.

JANA *(rîzînd)* : Casa noastră era undeva sus, pe un deal. Și ne strîngeam noi copiii — aveam pe atunci 7—8 ani — să ne jucăm de-a erupția. De fiecare dată, unul dintre băieți murea — pentru că așa era jocul — și eu trebuia să mă fac că plîng, pentru că eu eram mama sau fiica celui care a murit.[1]

RADU : Un joc ciudat...

JANA : Și numai cînd am crescut, au început să mă ia și pe mine în echipă, uneori chiar ca șefa echipei, și trebuia să-l sărut — pentru că Pandele schimbase regula jocului — pe cel care salva sonda. Dar eu făceam ce făceam și o salvam singură, și nu-l mai sărutam pe nici unul !

NATA *(care a auzit probabil ultima replică)* : Prea lent, Jana ! Orice joc se încadrează în anumite reguli... Într-un anumit ritm ! Trebuia să joci mai rapid ! Nu te mai pot ajuta cu nimic. *(Apoi, lui Radu, în-*

---

[1] Relatarea jocului fiind ea însăși un joc, tonurile grave, sumbre, sînt de la sine excluse. Dacă nu se reușește, ceea ce rămîne la aprecierea regiei, se va renunța cu totul la jumătatea a doua a replicii.

mînîndu-i un plic.) Biletele pentru trenul de 0.40.

FLORICEL : Orele 23.00 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 62 de atmosfere.

TEIU *(reintrînd şi răspunzînd parcă privirii lui Radu)* : S-a aranjat S-a pregătit totul ! Şi am vorbit şi cu Cristea. El cunoştea soluţia Janei mai de mult. Susţine că la noi se potriveşte mănuşă. Exact ce ne trebuie !

RADU *(surprins)* : Exact ce ne trebuie... Interesant ! Surprinzător chiar ! *(Un rîs scurt, nervos.)* La 37 de atmosfere ne urcam în tren să petrecem ; la 41, eram în plină festivitate ; la 47, plecam spre schelă ; la 49, păreai ferm convins de stabilizarea presiunii ; la 53, intenţionam doar să fim pregătiţi ; la 57, mai discutam despre cel de-al patrulea perete... iar la 62, soluţia Janei este „exact ce ne trebuie".

NATA *(apropiindu-se de Radu)* : Înapoiază-mi biletele !

RADU : Ce vrei să faci ?

NATA *(luînd biletele şi rupîndu-le unul cîte unul)* : La 62 de atmosfere nu mai are sens să plecăm.

RADU : Dar mai înainte, în tren, aminteşte-ţi...

NATA : Nu trecuse de 40.

RADU : Şi excursiile, omorîrea preventivă a sondei...?

NATA : Nu trecuse de 50.

RADU *(privindu-i, rînd pe rînd, pe Nata şi Teiu)* : Parcă v-aţi fi schimbat rolurile !

NATA : A trecut de 60.

RADU : Şi v-aţi schimbat rolurile — ceea ce-i jignitor pentru mine — fără să vă fi întrebat nici o clipă de ce am refuzat mai înainte să plec, de ce n-am fost de acord cu omorîrea sondei atunci, de ce nu sînt nici acum, de ce nu voi fi niciodată.

INTERPRETA *(ca pentru sine)* : Niciodată ? Dar nu se poate... E absurd !

RADU *(fără s-o fi putut auzi şi deci în continuarea propriei sale replici)* : Şi ca să nu vi se pară absurd : omorîrea sondei ar însemna pentru mine compromiterea a tot ceea ce am făcut pînă azi, infirmarea unui întreg sistem de foraj în care, ani la rînd, am crezut şi continuu să cred ! Şi-i munca mea ! Sînt gîndurile mele !

INTERPRETA *(de data aceasta, lui Teiu)* : Dar tot nu înţeleg... De ce această izbucnire ? De ce atîtea justificări ?

TEIU : Presiunea era în continuă creştere, şansele de stabilizare scădeau, datele problemei deveniseră altele şi — ceea ce e din nou esenţial pentru înţelegerea momentului — poziţiile noastre începeau să se deosebească.

INTERPRETA : Trebuia să-l previi.

TEIU : L-am prevenit. *(Şi întorcîndu-se spre Radu.)* Nu-ţi cere nimeni să intervii la 60 de atmosfere. Ar fi o prostie. Sînt de acord. Dar dacă îţi propui să refuzi ideea intervenţiei, în general, oricare ar fi presiunea, ne despărţim. Pornim în direcţii opuse.

RADU : Fără aprobarea mea nu va interveni nimeni.

TEIU : Iar odată cu apariţia primului simptom eruptiv, cu sau fără această aprobare...

RADU : Cu sau fără ?

TEIU : Şi prin aceasta... cu sau fără Radu Andone, noi tot vom interveni.

RADU : Interesant ! Şi oarecum explicabil : ţi-e teamă ! Pentru că, orice s-ar spune, o intervenţie de ultim moment la o presiune foarte ridicată ar fi legată de un anumit risc. Mai ales pentru şeful echipei de intervenţie ! *(Apoi, mai mult decît ironic.)* Şi cine ar putea să-l acuze pe comunistul Petre Teiu — şeful echipei — c-a încercat să evite un anumit risc ?

MARIA : Radule, ce se întîmplă cu tine ?

RADU : Nimic. Constat doar că tuturor ne e teamă. Dumitale *(s-a oprit în faţa Mariei)*, pentru că, orice s-ar spune, îţi rămîn fiu *(Maria Andone se retrage spre Teiu)* ; Natei, pentru că mă iubeşte *(s-a apropiat de Nata)* şi mai ales m-ar iubi dacă aş fi mai puţin penibil, ridicol *(Nata părăseşte biroul)* ; Janei, pentru că înţelege ce înseamnă toată această navigaţie spre adîncuri şi-i conştientă, poate, de risc ; iar mie — pentru că şi mie mi-e teamă : de ratare, de compromitere, de toate aceste straturi de marnă, de argilă, de brecie !

MARIA *(lui Teiu, în şoaptă)* : Ce înseamnă brecie ?

TEIU : O întrepătrundere diabolică de roci, care ne-a rupt mai întîi forezele, ne-a distrus nervii, iar acum într-o ultimă zvîrcolire...

MARIA *(ca pentru sine)* : Brecia...

TEIU *(luînd funda de pe perete şi desfăcînd-o)*: O brută!

RADU: Bruta la care te referi avea un admirabil principiu.

TEIU: Îmi închipui... „Admirabil!"

RADU: „Cine-i născut pentru locul întîi nu-l poate accepta pe al doilea!"

TEIU: O brută roasă de ambiţie.

RADU: Un om care, la marile manevre din '39, a avut curajul să piloteze un avion care nu fusese nici măcar încercat. La 3000 de metri deasupra Ozanei'

MARIA: Şi a căzut...

TEIU *(ironic)*: Dacă nu cădea, ocupa locul întîi...

RADU: Ca de obicei! Morală!

TEIU: Nu, morala abia urmează: n-ai niciodată dreptul, de dragul locului întîi, să rişti vieţile celor din jur!

FLORICEL: Orele 23.30!...

INTERPRETA *(întrerupînd scena)*: O clipă, vă rog' *(Lui Teiu)* La orele 23.30 l-aţi prevenit deci din nou că el, personal, „de dragul locului întîi", continuă să rişte vieţile celor din jur...

TEIU *(neînţelegînd încă)*: Trebuia să-l previn... Era o datorie!

INTERPRETA: Şi tot la 23.30 eraţi hotărît — şi Radu ştia acest lucru — ca la apariţia primului simptom eruptiv, cu sau fără aprobarea lui, să începeţi intervenţia. Ei, bine...

TEIU: Înţeleg. Dacă n-a fost cumva o greşeală de tactică? Şi dacă nu cumva, l-am eliberat de răspundere?

INTERPRETA *(ca o scuză)*: Pentru nespecialişti...

TEIU: Chiar şi pentru nespecialişti: intervenind abia în ultima clipă, în momentul primului simptom eruptiv, îţi rămîne totdeauna un anumit risc, un procent de neprevăzut. Iar pentru a interveni pe parcurs, deci înaintea acestui prim simptom eruptiv, fiind vorba de un foraj experimental, aveam nevoie de aprobarea lui Radu Andone.

INTERPRETA: Şi el ştia acest lucru?

FLORICEL *(reluînd)*: Orele 23.30! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 67 de atmosfere!

RADU: 67... sau 77... sau 87!

TEIU *(interpretei)*: Ştia... *(Apoi, lui Radu)* Sperăm totuşi că vei înţelege acest lucru înainte de 87!

RADU: Voi înţelege sau nu... Dacă nu există puncte noi de vedere, m-ar bucura să întrerupem discuţia. *(Îi urmăreşte cu privirea pe cei care părăsesc biroul, apoi se întoarce spre Jana, surprins parcă de îndrăzneala de a fi rămas.)* Dumneata?

JANA: Aşteptam să fiu întrebată.

RADU: Tot în legătură cu sonda?

JANA: Nu. O consultaţie.

RADU: Nu s-ar putea amîna?

JANA: Ar fi păcat.

RADU: E o problemă complexă?

JANA: Despre un om complex... Mi-a fost şi profesor...

RADU *(iritat)*: Şi aflîndu-te în biroul lui, nu te-ar putea da afară?

JANA: Mi-e teamă că-i în stare.

RADU *(îmbunat)*: Ţi-e antipatic?

JANA: Cunosc oameni care ar susţine contrariul.

RADU: Trebuia să-i dezminţi, să protestezi...

JANA: N-ar fi ajutat. S-a creat în ultima vreme această impresie — care n-a fost suficient combătută — că toate fetele de vîrsta mea se îndrăgostesc ca la comandă de inginerii de vîrsta lui.

RADU: Dumneata însă, nu mă îndoiesc, n-ai „suferit" de această impresie.

JANA: Ca să fiu sinceră... Nu.

RADU: Şi faţă de nimeni.

JANA: De nimeni. Dar Pandele, vedeţi, e de părere că n-ar fi exclus să mă induc singură într-o gravă eroare. Adică, spune el, să „sufăr" *(ca şi cum ar fi spus să „iubesc")*, că doar nu-s de piatră, dar neavînd criterii de comparaţie — pentru că aş „suferi" de fapt prima oară —, nici să nu ştiu cît de mult sînt în stare să „sufăr".

RADU: Adică, n-ar fi cu totul exclus...

JANA: N-ar fi... Dar fără ştirea mea. *(Se aude sunînd telefonul.)*

RADU: E curios că, în momente de mare încordare, oamenii ajung să-şi spună lucruri la care s-ar fi aşteptat cel mai puţin. *(Apoi, ridicînd receptorul.)* Da, Andone... I-am explicat mai înainte lui Teiu... Cum? Nu va rezista pînă la 100? Vreau argumente! Da, scrise! Şi nici scrise! Nu admit nici o intervenţie! *(Revenind spre Jana.)* Oamenii aceştia nu vor să înţeleagă că nu-mi pot semna singur înfrîngerea, capitularea!

JANA: Şi dacă nesemnînd se întîmplă o nenorocire? Dacă se pierde zăcămîntul? Dacă ar muri un om?

RADU *(încercînd să evite)*: Îmi închipui că omul pentru care ai putea „suferi" ar interveni imediat...

JANA : Tocmai în această problemă voiam să vă consult. *(Cu sentimentul grav al unei declaraţii de dragoste.)* Ce-ar trebui să fac dacă acest om ar refuza să intervină ?

RADU *(necontrolîndu-se)* : Am dreptul să amîn pînă la 100 de atmosfere. Limita legală...

JANA *(continuînd)* : Nu mai e nici ea sigură. Nu mai e legală ! Abia vi s-a comunicat. Şi nu-i vorba de legi.

RADU *(persiflant)* : Ştiu... De încrederea celor din jur... De responsabilitate... De o mie de alte lucruri...

JANA *(mult mai simplu)* : Da, va trebui să ne întîlneşti, să ne spui „bună ziua", să ne întrebi „Ce mai faci, Mincule ?", „Ce mai faci, Teiule ?" De o mie de alte lucruri !

FLORICEL : Orele 24.00 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 71 de atmosfere.

JANA *(lui Radu)* : Apoi vor fi 72... 73...

RADU : Ştiu să număr şi singur.

JANA : Am rămas la 73.

RADU : Încearcă mai bine să te transpui în situaţia mea !

JANA : Am încercat.

RADU : Uitînd însă că eşti Jana Mincu.

JANA : Încercînd să uit...

RADU : Şi închizînd ochii ! Spunîndu-ţi că în jur nu e nimeni !

JANA *(închizînd ochii şi repetînd)* : „În jur nu e nimeni"...

RADU : Şi că presiunea n-a ajuns decît la 71 ; că ţi-au rămas 29 de şanse din 100 : aproape o treime ! Şi că tu nu poţi renunţa ! De ce-ai deschis ochii ?

JANA : Pentru că v-am auzit vocea... şi vocile altora...

RADU : Dar e vorba de căutările tale, de creaţia ta ! Şi crezi în ele ! Nu poţi admite eşecuri ! Şi eşti convinsă că presiunea se va stabiliza... Eşti liniştită !

JANA : Vă tremură vocea...

VOCEA LUI FLORICEL *(ca de foarte departe)* : Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie...

JANA : Şi şansele scad. Au mai rămas 28 ! 27 ! Şi cei din jur vă întreabă...

RADU : Trebuia să uiţi că eşti Jana Mincu.

JANA : Dar n-am putut uita că există o Jana, un Teiu, un Cristea...

RADU : E condiţia realizării tale !

JANA : Dar realizarea aceasta are valoare doar prin ei, pentru ei ! Şi nu te poţi realiza în afara lor, împotriva lor ! *(Pe ultimele cuvinte a intrat Cristea.)*

CRISTEA *(înmînîndu-i lui Radu o hîrtie)* : Raportul ! Argumentele !

RADU *(refuzîndu-l)* : Tocmai îi explicam tovarăşei Jana că nu voi mai citi astăzi nici un raport.

CRISTEA : În locul dumitale, mai că aş face o excepţie.

RADU : Îmi place să cred că glumeşti. *(Apoi, Natei şi lui Horia, care au apărut în pragul uşii.)* Vă rog, intraţi. Tovarăşul Cristea a ales cel mai potrivit moment pentru glume.

CRISTEA : Cînd presiunea trece de 70, nu prea mi se întîmplă.

HORIA *(bătăios)* : Coloana-i calculată pentru 100 !

NATA *(în şoaptă)* : Nu te-amesteca, Horia ! Jocul acesta nu mai e pentru tine !

CRISTEA : Iar eu arătam în raport, negru pe alb, de ce coloana ar putea să cedeze în jurul lui 90—95.

FLORICEL : Orele 0,30 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 74 de atmosfere ! *(În timp ce muzica accentuează tensiunea momentului, un reflector ne-o va descoperi pentru cîteva clipe pe interpreta Janei, chiar lîngă pian, în apropierea Mariei Andone.)*

INTERPRETA : Dar nu mai înţeleg ! Nu se poate ! Parcă abia au fost 71 de atmosfere. Cînd s-a adus noul buletin ? Să fi trecut de atunci o jumătate de oră ?

MARIA : Nu ştiu. Nu mai puteam urmări. Se adunaseră acolo şi Cristea, şi Nata, şi Horia, într-un tîrziu şi Pandele, biroul devenise parcă mai mic, mai neîncăpător, şi mă copleşise senzaţia că se strînge mereu în jurul meu... Iar mie îmi rămînea să alerg de la unii la alţii, încercînd să-i urmăresc, să-i înţeleg, să găsesc un drum, o ieşire ! *(Un reflector ni-i descoperă, într-un colţ al biroului, pe Nata şi Horia ; se aude un fluierat prelung de tren.)*

HORIA : Trenul de 0,40 ' Am impresia că n-ai să-l mai prinzi !

NATA : Nu te-ai trezit cu totul, Valhoria.

HORIA : Şi mai spuneai că aşa şi pe dincolo, iubire, metode moderne...

NATA : E un proces prea complicat pentru tine, Valhoria ! Şi cînd spun proces...

HORIA : Mă gîndesc la sancţiuni !

NATA : Nu fi meschin. Trăieşti în plină dramă.
HORIA : Dramele trec, sancţiunile rămîn.
NATA : Presiunea a trecut de 74 ! Trezeşte-te !
HORIA : Din moment în moment se va interveni. Sînt cît se poate de treaz.
NATA : Fără aprobarea lui Radu Andone ?
HORIA : Cine ştie ? Ar putea uita să i-o ceară.
NATA : Cu atît mai bine, Valhoria...
HORIA *(ca pentru sine)* : Să te ferească Dumnezeu să te iubească femeile.
NATA : Radu nu va putea uita niciodată că i-a fost călcată în picioare marea lui şansă de afirmare.
HORIA : Se va resemna. S-au resemnat şi alţii.
NATA : Un resemnat e capabil de ură, de resentimente. Trebuia să închini, Valhoria, şi pentru resemnaţi. *(Un reflector ni-i descoperă, în alt colţ, pe Jana şi Pandele.)*
JANA : Cînd ai sosit, Pandele ? Nici nu te-am văzut...
PANDELE : „Foaie verde trei lalele, unde-i chef, hop şi Pandele !“
JANA : Şi-aş putea să jur c-ai trecut pe la sondă.
PANDELE : De dragul lui Cristea. Neînsurat, săracu'. Fără copii. Suflet de om şi dînsu', vorba nevesti-mi.
JANA : Nici nu eşti însurat, Pandele, de ce minţi ?
PANDELE : Pun răul în faţă !
JANA : Şi abia dac-ai fi fost, s-ar fi zbuciumat săraca, ar fi plîns, te-ar fi oprit, poate...
PANDELE : „Plîng o ţîră, iarăşi rîd/ pleacă, zic, să nu te văd...“ Nu se poate conta pe femei... Nu-s serioase !
RADU *(care tocmai s-a apropiat)* : Tovarăşul Pandele ! Tocmai mă miram că nu eşti aici. Că n-ai început şi dumneata să-mi vorbeşti de presiuni, coloană, intervenţii !
PANDELE : Păi, ce să mai încep, tovarăşe inginer ? Că eu mi-am dus şi baritul, am pregătit şi pompele, un ordin să mai fie, şi gata !
FLORICEL : Orele 1.00. Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 76 de atmosfere !
RADU : Ei bine, tocmai acest ordin nu-l vei primi. Nu voi da acest ordin. Presiunea se mai poate stabiliza. Şi-atîta timp cît se mai poate stabiliza, refuz să intervin. Înţelegi ? Refuz !
INTERPRETA *(Mariei Andone)* : Şi Pandele nu i-a răspuns ?
MARIA : Nu i-a răspuns nimeni. De ce să-i fi răspuns ? Din toate aceste izbucniri şi din toată această zgomotoasă siguranţă am înţeles cu toţii că nici el nu mai credea în stabilizarea presiunii. *(Un reflector îi descoperă pe Radu şi Nata.)*
RADU : Din nou penibil, ridicol ?
NATA : Din nou. Cred că e o trăsătură de caracter.
RADU *(încercînd o justificare)* : Era totuşi normal... simţeam nevoia să strig !
NATA : Dar ai strigat prea tare. Ca atunci cînd ţi-e teamă, cînd ceri ajutor.
RADU : Şi totuşi, în jurul lui 100... Există legi, obligaţii morale !
NATA : Pentru tine tot ar fi inutil. Nu ţi se va ierta niciodată c-ai amînat pînă în ultima clipă.
RADU : Şi-atunci, ce vrei ? Să nu mai aştept ? Să intervin ?
NATA : Să înţelegi că, jucînd totul pe o carte, e stupid să-ţi opreşti 30 de bani de tramvai...
RADU : Ultimul buletin indica 76.
NATA : ...Să uităm pentru o clipă de sonde, de presiuni, de foraj...
RADU : Dar e absurd !
NATA : ...şi să plecăm într-o minunată excursie !
RADU *(cucerit, totuşi)* : Tu eşti nebună, Nata !
NATA : Să nu putem fi acuzaţi că am ratat, cine ştie, ultima noastră noapte, ultima clipă de dragoste...
RADU : Uneori mă întreb dacă m-ai iubit vreodată.
NATA : Şi eu m-am întrebat în privinţa ta. Şi n-am aflat. Poate te-am intrigat doar. Ca un parfum ciudat, ca un surîs ciudat, ca o femeie ciudată. Ce te surprinde ?
RADU *(repetînd oarecum o scenă anterioară)* : Nimic. Sau poate felul tău de a gîndi.
NATA : Nu te minţi. Gîndim la fel : ne punem aceleaşi întrebări, găsim aceleaşi răspunsuri. Sînt un fel de oglindă care, fidelă, te reflect.
RADU *(privindu-se în această „oglindă“)* : Arăt prost ?
NATA : Nu. Răvăşit doar. Ca la capătul unei nopţi refuzate.
RADU : Nopţile care n-au existat.
NATA : Nopţile care vor veni. Excursiile de la capătul fiecărei zile.

RADU : Ai o obsesie.
NATA : Nerespectarea traseului, fuga din obişnuit şi saltul mortal.
FLORICEL : Orele 1,30 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 78 de atmosfere !
RADU : 78... *(Apoi, Natei)* Uneori, mă întreb de ce nu m-ai părăsit pînă azi !
NATA : Jumătatea frivolă din mine şi-ar fi dorit, firește, o viaţă uşoară, un amant, doi amanţi, o maşină... Cealaltă însă, un bărbat în care să creadă. *(Căutîndu-i privirea.)* Şi am crezut !
RADU : În mine ?
NATA : În cel care ai fi putut deveni.
RADU : Şi nu voi deveni ?
NATA : Ai început să te îndoieşti de tine însuţi ! Nu mai vrei cum voiai altădată ! Şi cine nu vrea, cum n-a vrut nimeni pînă la el, nu devine !
RADU : Nu-nţeleg unde vrei să ajungi.
NATA : Să perseverezi, vreau ! Să ai curaj, vreau ! Să-ţi aminteşti de acel miraculos „eu pot, eu vreau, eu trebuie !“ Şi-n orice condiţii : împotriva oricui şi a orice ! *(Un reflector îi luminează pe Teiu şi Jana.)*
TEIU : Nu prea arăţi veselă, Mincule !
JANA *(ca pe o descoperire)* : Se schimbă oamenii greu...
TEIU : Ne înşelăm, uneori, crezînd că se schimbă uşor.
JANA : Poate ar fi trebuit totuşi să intervenim.
TEIU : Vorbeşti prostii, Mincule ! Petrolul contează !
JANA *(neînţelegînd)* : De asta şi spuneam...
TEIU : Petrolul din oameni !
JANA : Îţi place să glumeşti...
TEIU : Îmi pare rău ! În fiecare om sînt vreo 2—3 picături !
JANA : Chiar şi în Radu Andone ?
TEIU : Se înţelege ! Şi în el ! Sîntem o ţară foarte bogată !
JANA : Şi ca să ajungem la cele 2—3 picături...
TEIU : Tocmai asta-i ! Trebuie să forăm ! Să forăm zi şi noapte ! Şi naiba ştie ce te-or mai fi învăţat şi pe tine la facultate... că la zăcăminte, stai rău de tot, Mincule ! *(În colţul opus se continuă discuţia dintre Radu şi Nata.)*
RADU : Şi dacă în ultima clipă voi hotărî să intervin ?
NATA : Vei pierde nopţile albe şi excursiile...
RADU : Dar tu, Nata, înţelege !
NATA : Şi va trebui să-ţi găseşti un alt „tu“, mai modest, mai înţelegător, mai comod.
RADU *(înţelegînd)* : Ca de obicei, deci : „nu“.
NATA : O singură şansă...
RADU : O şansă ?
NATA : S-ar putea, cine ştie, ca dintr-un banal compromis, dintr-un calcul meschin...
FLORICEL : Orele 2.00 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie...
NATA *(luîndu-i buletinul din mînă şi întrerupînd-o)* : S-ar putea, spuneam, să încerc să mă obişnuiesc cu ideea acelui „da“, puţin blazat, puţin frigid, pe care-l arunci unui bărbat oarecare. *(Continuînd citirea buletinului.)* 78 de atmosfere. Eşti rugat să treci pe la sondă. *(După ce Radu părăseşte scena, Mariei Andone, care s-a apropiat de ea.)* Am impresia că am început să te intrig.
MARIA : Ultima voastră discuţie a lămurit totul.
NATA : E un repros ?
MARIA : Nu, dar nu mi-au plăcut niciodată şantajele.
NATA : Crezi că trebuia să-i ascund că-l iubesc ?
MARIA : Nu te minţi ! Te iubeşti doar pe tine. Şi ai vorbit mult prea mult despre acel „tu“, singurul care l-ar putea înţelege, care i-ar voi binele... ca să te mai pot crede şi eu.
NATA : Mă aşteptam la o învinuire mai gravă.
MARIA *(făcîndu-i pe plac)* : Există şi un altfel de „tu“.
NATA *(ironică)* : Sentimentală, naivă, romantică, în stare să descopere noi sisteme de intervenţie...
MARIA : Şi care te alarmează, te sperie, tocmai pentru că simţi că-l iubeşte şi ea. Şi-i un alt fel de a iubi.
NATA : Mai bine ţi-ai aminti că eu i-am insuflat lui Radu dorinţa de a se realiza. Eu am continuat opera fratelui dumitale.
MARIA : S-ar fi realizat oricum.
NATA : Dar nu oricum, ci prin el însuşi.
MARIA : Nu-i meritul tău !
NATA : De la mine a învăţat acel „eu pot, eu vreau, eu trebuie !“ şi, în afara ambiţiei mele, tot acest „eu“ n-ar fi existat niciodată !
MARIA : Şi de ce ai făcut-o ? Din altruism ?

NATA : Nuuu... *(Ironică și, fără voia ei, sinceră.)* Pentru că sînt egoistă, pentru că îmi vreau realizate micile mele vanități și, în general, toată filozofia mea încape în trei cuvinte: „e dreptul meu“ sau, și mai simplu, „mi se cuvine“. Aici voiai să ajungi ?

MARIA : Încep să înțeleg de ce ai fi vrut ca Radu să plece încă în noaptea asta, cu primul tren, și de ce toată discuția aceea ciudată cu Teiu...

NATA : Ar fi putut să-l oprească.

MARIA : Probabil că asta și urmăreai. Încercînd să-l oprească, l-ar fi provocat, i-ar fi rănit orgoliul... și poate, abia atunci ar fi plecat !

NATA : Aș putea să-ți amintesc că la 60 de atmosfere am rupt eu însămi biletele. La asta ce-mi răspunzi ? *(Pentru că o vede pe Jana apropiindu-se.)* Sau poate îmi răspunzi dumneata ? De ce le-am rupt ?

JANA : Ți-ai dat probabil seama c-ai făcut o greșeală. Acest om e îndrăgostit de foraj. Și sonda aceasta înseamnă, pentru el, ani de muncă, de căutări...

NATA : Uneori pari mai puțin naivă.

JANA : Și-ai mai înțeles că acesta ți-e singurul drum : să-l împingi spre risc, să se opună intervenției...

NATA *(imprudent)* :... și lui Teiu, lui Cristea, tuturor ! Pentru că e dreptul lui ! Condiția realizării sale ! *(Regretînd.)* Presiunea se mai poate stabiliza.

JANA : Nu, nici dumneata nu mai crezi.

NATA : Atunci, cum ? Îți închipui că vreau să-l fac răspunzător de o eventuală erupție ?

JANA : Nu, pe erupție n-ai contat niciodată. Știai foarte bine că la o anumită presiune noi tot vom interveni. Dar îndemnîndu-l să nu accepte intervenția, îți rămînea speranța că, la un moment dat, trecînd peste hotărîrea lui, îl vom rupe de noi, îl vom pierde, îl vom urca în tren.

NATA : N-ai decît să te duci să-i informezi pe Teiu, pe Cristea !

JANA : Ei te cunosc mai de mult și mai bine...

NATA : Și chiar dacă ar fi așa ! Chiar dacă ar fi fost un calcul... a fost un calcul exact ! Radu nu va interveni !

FLORICEL : Orele 2.15 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 81 de atmosfere !

(În partea opusă a scenei, eventual în biroul lui Teiu, un reflector surprinde discuția dintre Teiu și Cristea.)

CRISTEA : Cam amîni, Teiule ! Nu-mi place că amîni !

TEIU : Și ce-ai vrea ? Să trec „peste“ Andone ?

CRISTEA : La nevoie, și „peste“.

TEIU : O să-și închipuie că am făcut-o pentru liniștea mea. Pentru că o intervenție la 80—85 ar fi mai puțin periculoasă decît în ultima clipă ! Și, în sfîrșit, pentru că echipa e condusă de un fricos... De Teiu !

CRISTEA : Și dacă ar conduce-o altcineva ?

TEIU : „Dacă“ nu schimbă nimic ! Fără „dacă“ !

CRISTEA : La 85, echipa ar fi fost altă dată „acolo“.

TEIU : Va fi și azi. Nici o grijă !

CRISTEA : Și la 2.15, ai auzit, ajunsese la 81...

TEIU : Ajunsese ! Da ! Știu ! Și a continuat să crească ! Știu și asta ! Dar avem datoria să mai încercăm, să-i mai vorbim.

CRISTEA : Dac-ar fi condus-o altcineva, te-ai fi aprins mai puțin...

TEIU : Asta nu-i un motiv...

CRISTEA : Și i-ai fi vorbit mai ușor... Mai limpede !

TEIU : Ce vrei să spui ?

CRISTEA : Ce-ai auzit ! Romînește : s-o conducă altcineva !

TEIU : Dar n-a fost intervenție la care să nu fi fost „acolo“...

CRISTEA : Ai fi mai nimerit, de data asta, „aici“.

TEIU : Eu răspund de intervenție ! Eu hotărăsc !

CRISTEA : Asta ar fi al doilea motiv : dac-ar conduce-o altul, ai răspunde mai mult... Ai trece mai curînd „peste“... Ai hotărî mai ușor !

TEIU : Și cine s-o conducă ?

JANA *(care s-a apropiat între timp)* : Nu-i o problemă, cine ! Cristea are dreptate !

CRISTEA : Tu nu te amesteca, Minicule !

JANA : E dreptul meu să mă amestec ! E metoda mea și nimeni n-o cunoaște ca mine !

CRISTEA : Asta-i altă problemă...

JANA : E aceeași, nea Cristea !

CRISTEA : Dar e mai grea. Să răspundă mai marii !

JANA : Dar dacă dumneata ai fi cel mai mare — și ai fi director, ministru — și eu ți-aș telefona că la

noi situația e așa și așa... ce-ar hotărî ministrul ?

CRISTEA *(neacomodîndu-se dintr-o dată cu noua calitate)*: Ar întreba mai întîi : care e părerea lui Teiu ? Că nu se poate, trebuie să aibă și el o părere !

JANA : Teiu n-o să accepte, tovarășe ministru. Sînt fiica lui. Nu-l întrebați pe Teiu.

CRISTEA : Atunci, să-ntrebăm pe altul. Cine mai e pe-acolo ?

JANA : Ar fi tovarășul Cristea, comunist, om în vîrstă.

CRISTEA *(flatat)*: Atunci, vorbiți cu Cristea ! Să vă judece el.

JANA : Dar e o problemă specială, tovarășe ministru !

CRISTEA : Cum adică... specială ?

JANA : Pentru prima oară în petrol, o fată vă cere permisiunea să conducă echipa de intervenție.

CRISTEA : E vorba chiar de tine ?

JANA : De mine.

CRISTEA : De cînd te știu, Mincule, ai făcut greutăți ministerului !

JANA : Dar sînt inginer, tovarășe ministru ! Și intervenția se face după un sistem al meu, după o metodă proprie.

CRISTEA *(prins între Jana și Teiu)*: Tu ce zici, Teiule ?

TEIU : Nu zic nimic.

JANA *(ministrului)*: E dreptul meu !

CRISTEA *(mai departe, lui Teiu)*: Zice că-i dreptul ei !

JANA : Și ar fi o nedreptate...

CRISTEA : Auzi, zice că e o nedreptate. Ce să-i răspund, Teiule ? *(Și pentru că Teiu ridică din umeri, traducînd.)* Zice să-ți răspund c-au mai rămas cîteva... *(Apoi, din nou lui Teiu, cu toată autoritatea ministrului.)* Dar trebuie lichidate și ele, Teiule ! Asta nu-i un răspuns ! *(Și-apoi, decisiv.)* Notează ! Ordin de zi : azi, 11 iunie, pentru prima oară în istoria petrolului...

TEIU *(ultim protest)*: Tovarășe ministru, gîndiți-vă...

CRISTEA : Dacă tovarășul Cristea acceptă să lucreze sub conducerea ei, se aprobă ! Semnat, ministru — Cristea. *(Și pentru că s-a apropiat și Pandele.)* A doua semnătură, adjunctul meu, Pandele !

TEIU : S-a înțeles, tovarășe ministru !

CRISTEA : Și spuneți-i lui Cristea să plece îndată la sondă ! Pandele să-l urmeze ! *(Apoi Janei)* Și nici șefa echipei să nu mai piardă vreme !

PANDELE *(ca la o presimțire)*: Tovarășe Cristea ! Ne descurcăm singuri ! Poate că n-ar fi nevoie...

CRISTEA : E dreptul ei, Pandele ! Ea a găsit soluția !

PANDELE : Dar o fată, acolo, e pentru prima oară...

CRISTEA : Fiecare lucru s-a întîmplat cîndva prima oară.

PANDELE *(lui Teiu)*: Măcar azi să mai fi fost dumneata. O singură dată. O zi.

TEIU : A zis ministrul că-s cam bătrîn, Pandele...

PANDELE : Și nu vei mai fi niciodată „acolo" ?

TEIU : ...și c-ar fi nevoie de cineva și „aici"... De cineva care a mai fost de multe ori „acolo".

PANDELE : N-o oprești ?

TEIU : Dacă-mi dai voie să-i spun că tu mi-ai cerut-o... și c-am oprit-o în numele tău... *(Și pentru că Pandele nu acceptă.)* Hai, du-te... *(Și ca o încurajare.)* „Ce s-ar face fetele..." *(În timp ce Pandele și Cristea dispar, un reflector ni-i readuce pentru cîteva clipe pe Radu, revenind de la sondă, și Nata.)*

RADU : Îi văd, îi aud vorbind, și nu pot înțelege de ce numai eu sînt neliniștit.

NATA : Toți sînt... Nu toți arată !

RADU : Și dacă în realitate sînt siguri de ei și nu se tem de nimeni și nimic ?

NATA : Ar fi puțin naiv... În cazul unei eventuale erupții, responsabilitatea și riscul rămîn în primul rînd ale lor !

RADU : La asta nu m-am gîndit. Și poate n-ar fi trebuit să mi-o spui... Nu trebuia s-o știu ! *(În colțul opus, continuă discuția dintre Jana și Teiu.)*

TEIU *(Janei, pregătită să plece)*: Nu pleca ! Mai rămîi...

JANA : Cînd te rugam și eu în urmă cu ani, nici nu voiai să auzi. Și te răsteai la mine *(imitîndu-l, probabil)*: „Noaptea asta, Mincule, mai am puțină treabă !"

TEIU : Și, vezi să fii atentă !

JANA *(cu înțelegere)*: S-au inversat rolurile...

TEIU : Și cînd ai să ajungi la baraca de intervenție, să suni de trei ori... Să știu c-ai ajuns.

JANA : Am să sun.

TEIU : Și să-ți amintești că odată, înaintea unei intervenții, mi-ai scris așa, o lozincă : „Eroismul în-

seamnă dăruirea vieţii pe parcursul unei întregi vieţi..."

JANA : Şi dumneata mi-ai spus, la plecare, că uneori oamenii îşi pot trăi viaţa într-o singură clipă.

TEIU : Asta a fost aşa... ca să rîdem.

JANA : Şi din prag te-ai mai întors o dată.

TEIU : Asta a fost atunci, cînd ai plîns.

JANA : Şi m-ai tras de urechi *(imitîndu-l)* : „De ce eşti copil, Jana Mincu ? Cine n-ar voi să trăiască 1000 de ani ? Şi să trăiască cu adevărat... şi să trăiască puţin, cît de puţin, chiar şi atunci cînd nu va mai fi ?..."

FLORICEL : Orele 2.30 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 85 de atmosfere ! *(Jana va dispărea odată cu Floricel, nu mai înainte de a-l privi lung pe Radu, care s-a apropiat de Teiu.)*

RADU : Presiunea a trecut şi de 85.

TEIU *(simţindu-i agitaţia)* : Da, s-ar părea că a trecut !

RADU : Pentru dumneata, poate şi pentru alţii, amînarea intervenţiei ar fi legată de un risc.

TEIU : Şi-atunci ? Ce-ai hotărît ?

RADU : S-ar cuveni poate să renunţ la dreptul de a hotărî.

TEIU : Nu. Nici asta n-ai fi în stare. Nu eşti omu' să renunţi ! Şi nu e un simplu drept ! Răspunzi pentru sondă !

RADU : Şi totuşi, nu mă pot hotărî ! Taie-mă, spînzură-mă, dă-mă în judecată, intentează-mi proces !

TEIU : Nu un proces... Sau, nu unul obişnuit ! Pentru că, de data asta, rechizitoriul va anticipa crima '

RADU : Dar e absurd. Acest Radu Andone, pe care dumneata vrei să-l judeci, a aplicat primul un nou sistem de foraj, a străbătut nesfîrşite straturi de marne şi argile, a învins brecia... .

TEIU : Nu, n-am învins-o cu totul.

RADU : Şi a avut doar neşansa ca, în ultimul moment, în mult aşteptata zi a primului său mare succes şi a festivităţii, să constate apariţia unor presiuni interioare !

TEIU : De aici şi începe rechizitoriul : s-a ajuns la 85 de atmosfere, şi asta la o coloană la care se ştie absolut precis că va ceda înainte de 100.

RADU : Dar presiunea se mai poate stabiliza. Chiar şi acum, în această clipă. S-ar putea să fie un fenomen limitat. Să intrăm în extracţie normală !

TEIU : E la fel de posibil şi contrariul : să crească !

RADU : Şi atunci ?

TEIU : Eşti dator să alegi între cele două variante.

RADU : Ştiu : omorîrea deliberată a sondei...

TEIU : Dar, omorîrea înseamnă în acelaşi timp şi evitarea erupţiei, evitarea neprevăzutului.

RADU : Pentru mine echivalează cu o înfrîngere : sistemul de foraj al lui Radu Andone s-ar dovedi prin aceasta falimentar ! Ideile mele — se va spune — n-au dus la nimic ! Înfrîngere ! Eşec !

TEIU : Un eşec temporar. După sistemul Janei, în două săptămîni intrăm în normal. Totul va fi în ordine.

RADU : Eu însă vreau să-mi joc cartea pînă în ultima clipă '

MARIA : Dar gîndeşte-te, Radule !

RADU *(Mariei)* : M-am gîndit. Şi mă gîndesc de mult. De pe vremea cînd mă invitai la serbările de sfîrşit de an — tu ştii că n-am lipsit niciodată — şi aşteptam ca profesoara de muzică Maria Andone să treacă la pian, şi mă gîndeam, ascultîndu-te, cît de mult te-a mistuit şi pe tine, cîndva, o pasiune, dacă ani la rînd, în numele ei, ai continuat să-ţi rupi din orele de somn ore de repetiţii şi să transformi — în vis cel puţin — micile voastre festivităţi în marile tale recitaluri. Şi eram singurul om, care la sfîrşit nu te aplaudam niciodată.

MARIA *(disperată)* : Nu m-ai aplaudat ?

RADU : Şi te compătimeam că ţi-a lipsit curajul de a fi perseverat, curajul marii verificări, curajul Ozanei '

MARIA : Radule...

RADU : De asta am tot amînat ! De asta nici acum nu pot hotărî ! Nu pot ! Şi vreau verificarea ! Cu orice risc ! Pînă în ultima clipă ! Singura care-mi poate spune cine sînt, cît pot şi ce merit...

TEIU : Dar am trecut de 85. Ne apropiem de 90. Şi asta, la o sondă la care, îţi repet, nu avem certitudinea că va rezista pînă la 100 şi unde nu-i vorba de succesul sau insuccesul unui recital. Alege !

RADU : De ce mi-ai spus să aleg ?

TEIU : Nici într-un caz pentru a te speria. Erupţia, oricum, va fi prevenită. La primul simptom eruptiv, noi tot vom interveni. Dar amînînd

pînă în ultima clipă, dumneata ai acceptat totuşi un anumit risc: al întîmplării, al accidentului, al neprevăzutului. Şi aceasta, în numele unei aşa-zise afirmări a personalităţii umane, în numele orgoliului care ţi se vrea satisfăcut. Al unei coroane de lauri! Alege! E ultima clipă cînd mai poţi să alegi!

MARIA: Poate am greşit şi noi, Radule? Poate am trecut prin viaţă prea uşor? Poate ar trebui să ne oprim o clipă şi să privim în urmă? *(Se aude sunînd de trei ori telefonul şi, pentru cîteva clipe, apare imaginea Janei, de undeva, de foarte departe.)*

TEIU *(ca pentru sine)*: A ajuns la baracă... Ai grijă, Jana! Mi-ai promis.

JANA: „Cine n-ar voi să trăiască 1000 de ani? Şi să trăiască cu adevărat... şi să trăiască puţin, cît de puţin, chiar şi atunci cînd nu va mai fi?..." *(Imaginea Janei dispare.)*

RADU *(lui Teiu)*: De ce mi-ai spus să aleg?

TEIU: M-ai întrebat cîndva, ce înseamnă „cu" şi „fără" Radu Andone.

FLORICEL: Orele 3.00. Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 93 de atmosfere.

CORTINA

P A R T E A a III-a

La ridicarea cortinei, ca şi la începutul părţii I şi a II-a, Maria Andone la pian, şi interpreta Janei — cît mai aproape de rampă; acelaşi motiv melodic, aceeaşi intervenţie discretă a reflectorului, aceeaşi atmosferă.

INTERPRETA: Moartea Janei Mincu — şi n-aş voi să anticipez asupra semnificaţiilor dramei — s-a produs atunci cînd sonda era în afară de orice pericol. Intervenţia se desfăşurase — aş spune — peste aşteptări, se turnase oglinda de beton, se perforase coloana şi, dintr-un moment într-altul, ar fi urmat să înceapă aşa-numitul proces de scurgere a presiunilor. Întîmplarea a făcut însă ca tocmai atunci unul dintre membrii echipei, un tînăr, dorind a se dovedi, poate, deosebit de curajos, nerespectînd prin aceasta normele absolut obligatorii de protecţie a muncii, să se apropie de prevenitor. Presiunea rămăsese încă în jurul lui 90, jetul de gaze care răzbătuse prin spatele coloanei de ancoraj resfira în aer o ploaie periculoasă de pietre si — ceea ce tînărul n-ar fi trebuit să piardă din vedere, şi Cristea i-o spusese de zeci de ori — ventilele aflate şi acum sub presiune continuau să fie casante. Şi ar fi fost suficient o simplă imprudenţă ca sonda, zăcămîntul, viaţa acestui om să fie pentru totdeauna pierdute. Jana, care a sesizat prima pericolul — zgomotul făcea imposibilă orice comunicare verbală —, s-a repezit spre el să-l reţină, să-l salveze... Şi l-a salvat, salvînd pentru a doua oară, în felul acesta, şi sonda. Prinsă însă de şuvoiul de gaze, izbită de pietre, lovită de sfărîmăturile ventilului... ce importanţă mai are cum? La capătul aceleiaşi zile, Jana Mincu nu mai era în viaţă! Am depăşit această primă dificultate a rolului. tragismul unei morţi autentice, cu sentimentul neaşteptat pentru mine că, în amintirea celor care au cunoscut-o, Jana a rămas la fel de vie şi azi... şi cu convingerea că în fiecare seară, în faţa mea, la spectacol, vor fi zeci şi zeci de Jane, băieţi sau fete... Da, am spus intenţionat băieţi sau fete! Dar am mai întîlnit o dificultate în interpretare. şi tocmai aceasta din urmă a transformat, aş spune, toată partea a treia a piesei într-un fel de dezbatere între mine şi eroii acestei drame. Să mă explic însă: chiar şi prin aceste scurte comentarii care preced acţiunea, eu am fost solicitată în permanenţă ca, în afara rolului Janei, să interpretez şi un al doilea, al meu, al actriţei avînd şi ea o anumită experienţă de viaţă, sentimente şi resentimente. Şi dacă Jana, bunăoară, îl iubea pe Radu Andone — nu încerc să-i justific iubirea, iubirea nu se justifică —, convinsă fiind sufleteşte că, mai devreme sau mai tîrziu, Radu va înţelege că realizarea sa nu este posibilă în afara noastră şi, nici într-un caz, împo-

triva noastră, pentru mine ca interpretă Radu rămînea o enigmă, un semn de întrebare. Ce s-a întîmplat cu Radu după discuţia cu Teiu, unde a mai fost, cu cine a vorbit şi care au fost, în ultimă instanţă, gîndurile acestui om în noaptea de 11 spre 12 iunie, înainte de a fi semnat ordinul de intervenţie, înainte de a fi alergat spre baracă? *(Şi întorcîndu-se spre Radu, pe care un reflector ni-l descoperă.)* Pentru că nu se poate, a existat cu siguranţă şi-n viaţa dumitale o clipă cînd, într-o fulgerătoare şi stranie frămîntare...

RADU: Da, a fost! A fost o astfel de clipă! Mă hotărîsem în sinea mea să intervin şi alergam spre sondă. Alături de mine — Petre Teiu. Îi simţeam răsuflarea şi, din cînd în cînd, la fiecare serpentină a drumului ce urca spre baraca de intervenţie, mi se părea că-mi şopteşte: „Mai repede, mai repede!" Şi auzindu-l, îmi spuneam: Radu Andone, alergi alături de un om; alături de un om pe care atîta vreme nu l-ai înţeles şi pe care de atîtea ori l-ai înfruntat. Mai poate avea oare încredere în tine? Şi tot eu îmi răspundeam: dar tu ce ştii despre „el"? Ai trăit doar atîţia ani alături de acest „el"... Mai ţii minte, cel puţin, cînd te-ai întîlnit prima oară cu „el"?

(În întunericul care învăluie pentru o clipă scena, un reflector îl va descoperi pe Teiu, în picioare, în faţa unui birou elegant — biroul din Bucureşti, se pare, al lui Radu Andone — reeditînd prima lor întîlnire.)

TEIU *(scoţînd dintr-o servietă tot felul de planuri, de eprubete etc.)*: O hartă geologică, un memoriu tehnic şi cîteva probe de ţiţei...

RADU *(apărînd de partea cealaltă a biroului)*: Caracterul pur teoretic al lucrărilor mele...

TEIU *(întrerupîndu-l)*: Acest ţiţei aşteaptă să fie extras!

RADU: Am impresia că am fost întrerupt la jumătatea frazei...

TEIU: Iar extragerea presupune un nou sistem de foraj!

RADU *(părăsind momentul retrospectiv)*: Da, mi-amintesc! Era chiar anul trecut, în septembrie... *(Cu o anumită tristeţe a evocării.)* Atunci, m-am întîlnit prima oară cu „el"!

TEIU: Te înşeli! Îl cunoşteai de ani şi ani! Te-ai întîlnit cu „el" de zeci şi sute de ori! Şi sub haina diferitelor lui vîrste şi înfăţişări ai regăsit de fiecare dată acelaşi şi totodată alt „el"... Aminteşte-ţi!

RADU: Să-mi amintesc? De cine? Dă-mi măcar un indiciu!

(Un reflector descoperă în spatele lui pe treptele unei scări, urcînd în spirală dintr-un colţ al scenei spre colţul opus, tot felul de oameni. Platformele intermediare ale scării — 2-3 platforme — pe cît se poate libere.)

UN TÎNĂR DE PE PRIMELE TREPTE: De mine chiar, unul din nenumăraţii tăi colegi de liceu, care te-am simţit întotdeauna străin de preocupările noastre şi preferam să stau în ultima bancă din clasă decît în prima, alături de tine.

O FATĂ: Sau de noi, fetele, care te poreclisem „bătrînul", pentru că te simţisem încă de atunci o fire închisă, retrasă...

UN ALT TÎNĂR: Sau de noi, puţinii tăi prieteni, care te-am sfătuit încă din '45 să te desparţi de maior.

RADU *(spre Teiu, părăsind pentru o clipă toată această lume a oamenilor cunoscuţi altădată)*: Da, mi-amintesc. A fost cineva care mi-a cerut acest lucru...

TEIU: A fost acelaşi „el".

UN STUDENT: Şi tot „el" a fost şi colegul de facultate pe care ai încercat să-l sfidezi pentru că îţi cerea să deschizi ochii şi să priveşti în jur...

RADU *(privindu-l îndelung)*: Mi-amintesc...

UN ALT STUDENT: Şi aminteşte-ţi atunci şi de noi. Colegii tăi de cameră, de care timp de trei ani ai ascuns că ai o prietenă, că o cheamă Natalia Goran şi că ai fi îndrăgostit... *(Urcînd printre ei, Radu şi Teiu au ajuns pe prima platformă pe care se poate citi: Martie 1949.)*

RADU *(îndrăgostit de Nata)*: Crezi că nu mă iubeşte?

TEIU *(în rolul unui coleg cu ochelari, cu basc)*: Îl iubeşte pe cel care ai putea deveni.

RADU: E convinsă că nu mă va înşela niciodată.

TEIU: Cît timp vei fi celebru... şi numai dacă vei fi!

RADU: Uneori, o descopăr gîndind ca şi mine.

TEIU: Părăseşte-o atunci. Pînă nu-i prea tîrziu!

RADU: Dar nici măcar n-o cunoşti!

TEIU: Te cunosc pe tine. Mi-ajunge.

RADU: Cu ce drept îţi permiţi să mă judeci?

TEIU *(părăsind momentul retrospectiv și reîncepînd să urce)*: Cu dreptul aceluiași „el".

UN OM MAI ÎN VÎRSTĂ *(între prima și a doua platformă)*: Și tot „el" a fost și maistrul acela bătrîn — amintește-ți — care te-a prevenit, erai în ultimul an: „Numai cu ce se învață din cărți, tinere, nu se trece prin brecie!"

UN TÎNĂR CU OCHELARI: Și inginerul acela care s-a ridicat împotriva caracterului pur teoretic al lucrărilor tale!

ALT TÎNĂR: Și toți colegii tăi de la catedră, amintește-ți, și profesorii... *(Radu și Teiu au ajuns la cea de-a doua platformă — Aprilie 1954.)*[1]

RADU *(tînăr cercetător științific)*: Tovarășe profesor, ce părere aveți despre lucrarea mea?

TEIU *(în rolul unui profesor mai în vîrstă)*: Un vector, dragul meu, și subînțeleg prin aceasta o forță, trebuie să aibă în afară de dimensiuni, respectiv de talent, și perseverență — și sens!

RADU: N-am sesizat ideea...

TEIU *(mai simplu)*: Vrei să te afirmi?

RADU: Dar e o dorință legitimă!

TEIU: Uitînd că munca ta trebuie să servească cuiva? Că nu poți trăi doar pentru tine? Că oamenii sînt oameni pentru că pot visa, pentru că au idealuri?

RADU *(părăsind momentul retrospectiv)*: Obișnuita morală a profesorului meu. Chiar și în ultima scrisoare primită de la el...

TEIU *(începînd să urce spre ultima platformă)*: Era același „el"...

UN TÎNĂR: Și amintește-ți și de mine! Eram vecinul dumitale de apartament...

O FATĂ: Eu v-am fost studentă...

AL DOILEA TÎNĂR: Eu am avut o discuție cu dumneata acum cîteva luni într-un tren...

AL TREILEA TÎNĂR: Eu te-am criticat într-o ședință...

AL PATRULEA TÎNĂR: Eu l-am informat pe Teiu că dumneata ești creatorul unui nou sistem de foraj... *(Și ajungînd în sfîrșit pe ultima platformă, unde-i vom regăsi pe Pandele și Cristea — Iunie 1960.)*

PANDELE: Alege!

CRISTEA: Trebuie să alegi!

RADU *(ca și în prima scenă a peronului)*: „Sonda aceasta sînt eu... Și cîntarul, pentru că în tot și toate există un cîntar, n-are decît două gradații: ratare și succes."

TEIU *(în propriul său rol)*: ...„Am trecut de 85. Ne apropiem de 90. Și asta, la o sondă la care nu avem certitudinea că va rezista pînă la 100. Alege".

RADU: Dar astea toate le-am mai auzit de la Pandele, Cristea, Teiu...

TEIU: De la același „el".

RADU *(coborînd pe partea opusă a scării)*: De ce mi-ai spus să aleg?

TEIU *(întorcîndu-l cu fața spre zecile de oameni întîlniți pe acest „drum al vieții")*: Pentru că nu există decît două variante: alături de „el", sau împotriva „lui".

RADU *(simplu, o șoaptă poate, dar cu toată semnificația actului care-l angajează pentru întreaga viață)*: Alături.

(Toată scara reintră în întuneric; în aceeași clipă, un reflector surprinde apariția lui Floricel.)

FLORICEL: Orele 3.00! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 93 de atmosfere! Pronunțată infiltrație de gaze! Prim simptom eruptiv! Apropierea de sondă, periculoasă! Jana Mincu transmite... *(Îngrozit, Radu se repede să-i smulgă buletinul.)*

INTERPRETA: O clipă, te rog! Încă o întrebare! Să presupunem că înainte de a fi intrat Floricel, înainte de a se fi aflat că presiunea a ajuns la 93, Nata ar fi încercat din nou să te convingă, să-ți schimbe hotărîrea.

MARIA: A și încercat. S-a apropiat de Radu, dar era de-acum prea tîrziu. Și a simțit atunci și ea că-l pierduse.

NATA *(lui Radu, ironică)*: Deci, așa cum ți-a cerut Teiu... Te-ai hotărît să intervii!

RADU: E aproape de limită, Nata. Ultima clipă, înțelege!

NATA: Uitînd că orice afirmare presupune curajul unui mare act voluntar...

TEIU *(în timp ce scara se luminează din nou)*: Nu împotriva „lui"!

NATA: Și că riscul singur dă prețuire ideii!

TEIU: Numai alături de „el" și prin „el". *(Scara reintră în întuneric; fără un cuvînt, Nata se îndreaptă spre ușă.)*

---

[1] În măsura în care, în reprezentație, scena ar necesita o anumită scurtare, se va putea renunța la platforma a doua, respectiv la discuția dintre profesor și Radu Andone.

RADU : Ai plecat ?
NATA : Încerc să am bun simţ.
RADU *(fără convingere)* : Dar poate peste o singură clipă...
NATA : E riscant. Mi s-ar putea spune : pleacă !
RADU : Te-ai întristat, totuşi...
NATA : Aşa se obişnuieşte...
RADU *(surprins)* : Şi acum, surîzi...
NATA : Ca să simplific scena.
RADU *(ca un comentariu)* : Nata...
NATA : Ca şi cum ai fi spus : a fost odată o Nata.
RADU *(totul s-a terminat)* : Nata.
NATA : Pentru că în fiecare din noi a existat o Nata. *(Dispare.)*
INTERPRETA *(lui Teiu, dinafara momentului)* : Dar nu-i adevărat ! Nu în fiecare din noi !
TEIU : Nu în fiecare, e drept. Dar fiecare din noi ar trebui s-o cunoască şi s-o recunoască sub haina feluritelor ei înfăţişări.
INTERPRETA : Şi dacă n-ar fi plecat ?
TEIU : Chiar dacă n-ar fi plecat. Chiar dacă, prin absurd, ar fi reuşit să-l convingă, dacă la 0,40 s-ar fi aflat în tren, dacă s-ar fi căsătorit şi ar fi întemeiat o familie... Crezi că, mai devreme sau mai tîrziu, n-ar fi înţeles că există două feluri de a iubi : aşa cum, trăind, l-ar fi iubit Jana, cunoscîndu-l, înţelegîndu-l, pentru el... şi aşa cum l-a iubit Nata, pentru ea ? Şi în ziua în care ar fi înţeles, în '65 sau '75, drama ar fi fost alta ? Nu ! Despărţirea lui Radu şi a Natei era inevitabilă.
FLORICEL *(reintrînd)* : Orele 3,00 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie...
INTERPRETA : Nu încă, te rog ! Mai am o întrebare : să presupunem că intrînd, Floricel ar fi anunţat, dimpotrivă, stabilizarea presiunii. *(Lui Radu)* Ce-ai fi făcut ?
MARIA : Acelaşi lucru l-am întrebat şi eu. *(Apropiindu-se de Radu)*. Dar nu-i totul pierdut, nu-i aşa ? S-ar putea ca următorul buletin...
RADU : N-ar mai schimba nimic.
MARIA : Eu mă gîndeam la stabilizarea presiunii. Să nu mai fie nici un fel de presiune.
RADU : Înlăuntrul meu ar rămîne...
MARIA : Există şi acolo o limită ?
RADU : A ajuns chiar la limită. Şi buletinul de „acolo" *(arată spre sondă)* nu mai înseamnă nimic. Simt că trebuie... Trebuie să intervin, să aleg, să iau o hotărîre.
TEIU *(tot dinafara momentului ; interpretei)* : Şi chiar dacă n-ar fi simţit acest lucru ! Dacă i s-ar fi părut că totul se reduce la ce se întîmplă afară şi în afara lui, dacă Teiu, şi Cristea, şi Jana n-ar fi însemnat încă nimic pentru el, ar fi fost posibil să treacă prin viaţă neînţelegînd-o ? Dacă n-aş fi găsit eu cuvîntul, nu l-ar fi găsit alţii ? S-ar fi putut împotrivi vieţii ? Şi, împotrivindu-se, nu există un moment în viaţa fiecăruia cînd amintirile răscolitoare şi vinovăţiile vechi încep să ne urmărească ? Laşii, dezertorii pot dormi liniştit ?
FLORICEL *(reluînd scena)* : Pronunţată infiltraţie de gaze. Prim simptom eruptiv. Apropierea de sondă, periculoasă !
RADU *(repezindu-se spre telefon)* : Alo, sonda ? Andone la telefon ! Nu mai amînaţi nici o clipă !
INTERPRETA *(întrerupîndu-l)* : Şi a treia întrebare : cerîndu-le în sfîrşit, să intervină, încerci cumva sentimentul că vei putea şterge prin aceasta urma oricărei vinovăţii ?
TEIU *(lui Radu)* : Telefonează !
INTERPRETA : Dar telefonul acesta nu mai poate schimba nimic ! Nu-i micşorează răspunderea, vinovăţia, şi nu-l mai poate scuza !
TEIU : Dar nu pentru a-l scuza, ci pentru a nu-i închide drumul, singurul drum de întoarcere !
RADU *(din nou la telefon)* : Nu mai amînaţi nici o clipă ! Intervineţi imediat ! Perforaţi !
INTERPRETA : O ultimă întrerupere. Să presupunem că la telefon, răspunzîndu-ţi, ar fi fost chiar Jana.
RADU : Fii atentă, Jana ! Sînt 93 de atmosfere ! Şi fii atentă cum acţionezi ! Cel mai important este „cum".
JANA *(a urcat între timp pe ultima platformă a scării ; în primele clipe, la telefon, pe urmă fără, comunicînd direct, discuţia nepropunîndu-şi s-o repete „pe cea de atunci" decît în esenţă şi nu în litera ei)* : Cum închizi ventilele... Cum porneşti pompele... Cum faci perforarea... Aşa am crezut multă vreme şi eu. Dar ca să înfrunţi presiunea, nu-i suficient să ştii „cum", trebuie să ştii „pentru ce".
RADU *(întrerupînd-o)* : Concentrează-te. Jana ! Gîndeşte-te bine la fiecare operaţie în parte şi numai la operaţia în sine.
JANA : Numai la şuvoiul de gaze... Numai la prevenitor... Numai la

mișcarea mîinii, a brațului... Dar nu-i adevărat! Trebuie să te gîndești mai întîi că ție, unei fete de 23 de ani, îți stă în puteri să eviți o nenorocire, să salvezi o sondă, un zăcămînt, liniștea și viața unor oameni.

RADU: Și să nu umbli fără caschetă, Jana! Să nu uiți!

JANA *(neauzindu-l, poate)*: Să nu uiți cine ești... Să nu uiți că răspunzi... Să nu uiți că oamenii au avut în tine încredere!

RADU: Și dacă nu mai ești sigură de noua metodă... Dacă, prin absurd, nu mai crezi...

JANA: Sînt sigură! Cred! Cum aș crede în mine!

RADU *(cu îndoială)*: E totuși nouă, Jana, e neverificată! Nu știi ce se ascunde în spatele unei metode noi!

JANA: Se ascunde felul meu de a fi, de a gîndi, de a înțelege viața. N-ai încredere în mine?

RADU: Oricît aș avea... deschide bine ochii! Nu mai visa, Jana!

JANA: Deschide bine ochii... Ține-i cît mai deschiși! Și, dimpotrivă, visează! Toate visurile lumii cuprinse într-un vis!

RADU: E o clipă decisivă...

JANA: Toate sînt decisive și toate se leagă cu cele ce au trecut, cu cele ce-or veni.

RADU: Și fii puțin egoistă. De ce ai risca? Pentru ce, și în numele cui?

JANA: Al lui Pandele, și al cîntecelor sale, și al lui Cristea, al înțelepciunii, poate; și al lui Teiu, al credinței în om; și al tău, al căutărilor tale. *(Ca o chemare de dragoste.)* Al tău... da, al tău...

RADU: Nu fi naivă, Jana. Ce înseamnă căutările?

JANA: Înseamnă multă iubire.

RADU: Să uităm de foraj...

JANA: Foraju-i tot iubire. Chiar tu m-ai învățat...

RADU: Dar eu, înțelege-mă...

JANA: Și în fiecare „eu" e iubire. De ce te minți?

RADU: Dar nu risca, Jana! Întoarce-te! Ne-așteaptă zeci de sonde.

JANA: Și-n fiecare sondă e ascunsă iubirea celor care au trăit și murit pentru ea.

RADU: Dar datoria ta, înțelege...

JANA: E un ideal, o convingere. Și-n fiecare datorie împlinită, un nou izvor de iubire.

RADU: Dar coloana, mi s-a transmis, a fost perforată. Presiunea nu mai crește! Partea ta e făcută!

JANA: Nu există o parte a ta. Totul e al tău. Și-n acest „tot", al tău, e sensul iubirii!

RADU: Teiu îmi spune să-ți transmit că eroismul înseamnă...

JANA: Spune-i că n-am uitat... Cea mai înaltă iubire! *(Muzica accentuează tensiunea momentului și drama care se consumă în această clipă la sondă.)*

RADU: Dar ce se întîmplă, Jana? Nu-ți mai recunosc vocea. Presimt că se întîmplă ceva!

JANA: Un om... S-a apropiat un om de prevenitor. *(Îngrozită.)* Ce vrei să faci, omule? Hei, omule!

(În timp ce întunericul o învăluie pe Jana, ecoul reia de zeci de ori: „Hei, omule!... Hei, omule!"... Radu a pornit în fugă, pe scara în spirală, spre ultima platformă, unde fusese Jana, dar Jana nu mai e.)

RADU *(disperat)*: Jana!

INTERPRETA *(s-a înapoiat din nou lîngă pian)*: A fost odată o Jana...

RADU *(căutînd-o)*: Jana!

INTERPRETA: Pentru că în fiecare din noi e o Jana... Și Jana rămasă în viață... Jana din rîndul trei... cinci... doisprezece... — apropie-te, tovarășe Radu —, ar fi vrut să te întrebe acum, înainte de lăsarea cortinei: „Nu te simți vinovat de nimic?"

RADU: În seara aceea, acolo, nu m-a întrebat nimeni...

INTERPRETA: În teatru, pe scenă, te vor întreba.

RADU: Și dacă refuz să răspund?

INTERPRETA: Refuzînd, vor înțelege că nu te crezi îndeajuns de vinovat. *(Cu o ironie — fără voia ei, tristă.)* Și nu te crezi vinovat, vor înțelege și asta, numai pentru că moartea Janei s-a produs atunci cînd dumneata — nu-i așa? — acceptaseși intervenția, cînd sonda fusese salvată și, în sfîrșit, numai ca o consecință indirectă a dramei.

RADU: De ce mi-o spui?

INTERPRETA: O reprezint pe Jana. Răspund de intervenție. Și tocmai pentru că răspund: ce s-ar întîmpla, dacă am admite, fie și pentru o singură clipă, că Jana a murit direct și evident ca urmare a amînării intervenției?

RADU: Dar s-a întîmplat totuși altfel! Și-n fața legilor...

INTERPRETA: Altfel, poate, dar datorită lor! *(Îi cuprinde dintr-un gest pe Teiu, Pandele, Cristea, ca și pe toți cei din sală.)* Și numai datorită

lor, în fața legilor, azi, n-ai aparent nici o vină. Și pentru că ai trecut și dumneata printr-o dramă, pentru că ai pierdut-o pe Jana, vei fi chiar, cine știe, compătimit. Ți-ar plăcea să fii ?

RADU : Ești o interpretă ciudată.

INTERPRETA : În dezacord cu rolul.

RADU : Nu înțeleg...

INTERPRETA : În locul Janei, nu te-aș fi iubit niciodată ! Sau nu te-aș mai fi iubit azi, acum, aici, cînd vrei să-ți ascunzi vinovăția. Și dacă Jana ar fi trăit...

RADU : Ce vrei să spui ?

INTERPRETA : Te-ar fi chemat și ea aici, în fața lor *(spre spectatori)*, și le-ar fi spus *(le spune)* : judecați-l ! Spuneți-i că-i vinovat ! Și că judecata dumneavoastră e aspră, tocmai pentru a-l ajuta, pentru că avem încredere în el, pentru că în fiecare dintre noi sînt 2—3 picături de petrol.

PANDELE *(s-a apropiat de interpretă ca pentru a-i face o destăinuire)* : Poate că acolo, la dumneavoastră, la teatru, Jana ar trebui totuși să rămînă în viață.

INTERPRETA : Acolo, da. Acolo va rămîne. Pentru că la noi, acolo, mor numai oamenii de care te înstrăinezi și te desparți sufletește, și mor, mai ales, atunci cînd îi uiți încă înainte de a fi plecat de la teatru.

CRISTEA *(ca și la început)* : Pentru mine, Jana trăiește și azi. Și-i aceeași fată plină de viață, săritoare, puțin băiețoasă...

FLORICEL : Iar eu vă spun doar atît : albul era parcă anume făcut pentru ea. Și chiar atunci, în ultima zi, era îmbrăcată într-o rochie albă, pe talie, cu pliuri...

PANDELE : Și cum se va termina piesa ?

INTERPRETA : Dumneata vei veni lîngă mine și-mi vei șopti : „Am făcut o descoperire !“

PANDELE *(conformîndu-se)* : Am făcut o descoperire...

INTERPRETA : Mare ?

PANDELE : Foarte mare... *(Motivul de la „Ce s-ar face fetele...“)*

INTERPRETA : Secretă ?

PANDELE : Foarte secretă... *(Motivul de la „De n-ar fi iubirile...“)*

CRISTEA : Mai bine ai învăța și tu alte cîntece...

PANDELE : Dar tocmai de la cîntec pornește

INTERPRETA : Atunci, o știu... Cu iubirile...

PANDELE : O alta... A mea ! În cîntecul ăsta nu-i vorba numai de fete... E vorba de noi... — și nu mai rîde, Floricel — de noi... de toți e vorba !

INTERPRETA *(venind lîngă Teiu)* : Și dumneata ?

TEIU : Așa cum v-am promis. *(Îi înmînează o scrisoare.)* [1]

INTERPRETA *(deschizînd-o și apropiindu-se cu scrisoarea de rampă)* : „Mi-ați cerut cîteva cuvinte pe care să le transmiteți din partea mea spectatorilor. Și m-am tot gîndit care anume să fie cuvintele, și mi-am spus : poate așa, mai întîi, că n-am uitat-o pe Jana... Ori, legînd cumva de festivitatea pe care o organizase în ziua aceea Nata, că festivitățile noastre, cele adevărate, sînt altfel și că vin așa dinlăuntrul sufletului, atunci cînd simți că ai făcut și tu ceva ca cele 2—3 picături de petrol din adîncul oamenilor să iasă la lumină. Și-ar mai rămîne, poate, și sfîrșitul poveștii ! Radu Andone e și astăzi la noi... Și n-a uitat... Nu va uita niciodată cele întîmplate atunci. Pandele s-a înscris la seral... Cîntă, el, tot așa, despre dragoste, dar durerea-i durere ! Cristea, azimîine, asta-i viața, iese la pensie, dar facem împreună protest la ministru să ne primească înapoi... Cît despre mine, cum mă știți, cu intervențiile, că dacă asta ai învățat, asta faci ! Iar despre Nata, dacă o fi să vă întrebe careva, spuneți-i că-i de la sine înțeles că povestea Natei ar fi, de fapt, o altă poveste.“

TEIU *(ca o completare a scrisorii)* : Și încă ceva ; la urmă de tot, întrebați-i : dumneavoastră fiind în locul Janei, știind că vă stă în putere să preveniți o erupție și să salvați viețile unor oameni, ce ați fi făcut ?

C O R T I N A

---

1 *În atenția regiei :*

In condițiile în care nu se poate realiza scena amintirilor Radu-Teiu, partea a treia a piesei (păstrînd doar prima jumătate din monologul interpretei, scenele Radu-Nata, Radu-Maria Andone, Radu-Jana, cu respectivele intervenții ale interpretei și ale lui Teiu, inclusiv finalul — scrisoarea) se unește cu partea a doua.